

T. B. M. M.

ZABIT GERİDESİ

Yüz yirmi ikinci içtima

26 . XII . 1336 Pazar

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	30,31	4. — Takrirler	32
2. — Azayı kıram muamelâtı	31	1. — Tokat Mebusu Mustafa Beyin; memurların sık sık tebdil edilmemesine dair takriri	32
1. — Amasya Mebusu Dr. Astım Beye mezanîyet itasına dair Divanı Riyaset kararı	31	5. — Sualler	31
3. — Teklifler	31,32	1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin; Kütahya da vesaiti nakliye fıkdasında dolaylı husule gelen galâyî esere dair Dahiliye ve Maliye Vekâletlerinden sual takriri	31
1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, aşarın teslisinde vukus gelen kâr ve zarar hakkında teklifi kanunisi (2/188)	31	6. — Mazbatalar	31,32
2. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, vilâyat bütçelerinin tanziminde varidatın nisfının esas ittihazına dair teklifi kanunisi (2/188 M.)	31	1. — Oltu Mebusu Yasin Beyin, ana vatana iltihak eden mevskideki tekalifin affi hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha ve Muvazenei Maliye Encümenleri mazbataları (2/158)	31,32
3. — Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, Teşkilâtı esasiyenin adli, malî ve sair kısımlarının ihzârı için komisyonlar teşkiline dair teklifi kanunisi (2/187 M.)	31	2. — Bolu Mebusu Dr. Fuad Beyin, frenginin men ve tahdidî sirayeti hakkında teklifi kanunisi ve Sıhhiye ve Adliye Encümenleri mazbataları (2/65)	33,47
4. — Konya Mebusu Vehbi Efendi ile rüfekasının; İstanbul'dan gelecek memurun ve zâbitanın badema Anadolû'ya kabul edilmemesi hakkında teklifi kanunisi (2/187)	32	7. — Müzakere edilen maddeler	33
5. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Seyrüsefer nizamnamesinin tadili hakkında teklifi kanunisi (2/189)	32	1. — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Mesken icarları hakkında teklifi kanunisi (2/114) ve Kütahya Mebusu Cemil Beyin, mesken icarları hakkında teklifi kanunisi (2/80) ve Lâyiha ve Adliye Encümeni mazbataları	33

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 12,15 sonra

REİS — Reisi sani vekili Hasan Fehmi Beyefend

KATIPLER : Refik B. (Konya), Ragıb B. (Kütahya)

REİS — Meclis küşat edildi. Zabtı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZABTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

İkinci Reis vekili Hasan Fehmi Beyefendinin taht riyasetinde zevali saat birde inikat etti. Zabtı sabık hulâsası kıraet ve aynen kabul olundu. Hiyaneti vataniye ile mahkûm Halil Çavuş ve refiki hakkındaki evrakı hükmiye Adliye Encümenine, bilcümle mehakimden sâdir olacak idam cezalarının Meclisçe tetkikine dair Muş Mebusu Mahmud Said Beyle rüfekasının teklifi Lâyiha Encümenine, Adana'da Fransızlar tarafından şehit edilen esirlerimiz hakkında Adana Mebusu Muhtar Beyle refiki tarafından verilen sual taktiri Müdafaa-i Milliye Vekâletine havale edildi. Yozgad Mebusu Feyyaz Âli Beyin, Yozgad İstiklâl Mahkemesi mın takası hakkındaki sual taktiri Heyeti Vekileye, Erzurum Mebusu Salih Efendinin Yenişehir'de hayvanatı gasbedilen köylülere çift hayvanatı verilip verilmediğine dair sual taktiri İktisat Vekâletine havale olundu. Sabah devamı meselesi üzerinde müzakere cereyan ve sabah yoklaması esnasında ispatı vücut etmiyenlerden kistelyevm ierası kabul edildi. Bütçe müzakeresinin, bütçe takımlarının tam olarak tevziine kadar tehiri kabul ve İstanbul'da idam edilen Nusrat Bey ailesine maaş tahsisi hakkındaki lâyiha kanuniyenin müzakeresine başlandı. Kanunun birinci maddesi aynen, ikinci maddesi tashih ve üçüncü maddesi de aynen kabul ve heyeti umumiyesi tâyini esami ile reye vazolunarak teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci celse

Reisisani Celâleddin Arif Beyefendinin taht riyasetlerinde zevali saat ikiyi yirmi beş geçe inkat ederek merhum Nusrat Bey ailesine maaş tahsisi hakkındaki kanunun (35) redde karşı (64) rey ile kabul olunduğu tebliğ edildi. Matbuat ve İstihbarat Müdiriyetinin Hariciye Vekâletine raprı hakkındaki kanunun müzakeresi bilicra. Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Beyin tadilnamesi veçhile kanun ekseriyetle kabul edildi. Trabzon Mebusu Hüsrev Beyin İstiklâl

Mahkemeleri Kanununun tadiline mütaallik taktiri Lâyiha Encümenine havale edilerek, İtalyaya şimendifer edevatı muhayaası için izam edilen mebuslar hakkındaki istizah taktirine Nafia Vekili tarafından cevap ita ve Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin müşarünileyhe ademi itimat beyan edilmesine dair olan taktiri tâyini esami ile reye konularak âra tasnif edilinceye kadar celse tatil olundu.

Üçüncü celse

Celâleddin Arif Beyefendinin taht riyasetlerinde badezzeval saat üç buçukta bilinikat Nafia Vekili İsmail Fazıl Paşa Hazretlerine (28) itimat ve (2) müstenkife karşı (69) rey ile ademi itimat beyan olunduğu tebliğ edilerek, Nevşehir'de bir liva adliye mahkemesi teşkili hakkındaki teklifi kanununin müzakeresine geçilip reddolundu. Yunus Nadi ve Neşet Beylerin Hariciye Vekâleti tarafından mesali siyasiye hakkında Meclise izahat itasma dair taktirleri kıraat ve çarşamba günü izahat ita kılmacağı Hariciye Vekili tarafından beyan edildi. Bilâhara mesken icarları hakkındaki kanunun müzakeresine geçilmiş ise de vaktin ademi müsaa-desine mebni pazar günü saat (12) de içtima edilmek üzere saat dört buçukta celseye nihayet verildi.

Reis	Kâtip	Kâtip
Hasan Fehmi	Cevdet	Refik

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Efendim ben-denizin taktirim yalnız Müdafaa-i Milliyeeye ait idi, O yolda tashih olunmasını teklif ederim.

YUSUF ZİYA B. (Mersin) — Adana Mebusu Muhtar Bey dinliyor. Adana Mebusu Zamir ve Mersin Mebusu Ziya Beyler tarafından olacak o surette tashihini rica ederim.

REİS — Zamir ve Ziya Beyler tarafından diye, teklif suretiyle tashih olundu.

HACI AHMET HAMDİ B. (Muş) — Efendim kistelyevm kat'ı hakkında karar vardır. Halbuki arkadaşlardan bazıları mezuniyet almış ve gitmek üzere bulunduğundan dolayı araba tedariki, öteberi tedariki meşguliyeti münasebetiyle gelmemiş, bunda bir şey yoktur efendim.

REİS — Mazeret hakkındaki taktir, er Divanı

Riyasete ait bir muameledir.

SALİH Ef. (Erzurum) — Bendenizin İktisat Vekâletine ait takrirlerim yalnız çift hayvanatına ait değil, Kagızman tuzlasına da ait idi.

REİS — İcmal edilir tabii, bu da nazarı dik-kata alınır.

SIRRI B. (İzmit) — Dün gelmeyenler hakkında yoklama yapılarak kıstelyevm icra edildi, bugün de gelmeyenler hakkında da makâmı riyasetten kıstelyevm yapılması lâzımdır.

M. KEMAL B. (Ertuğrul) — Yoklama yapılmış, gelmemiş iseler kıstelyevm yapılmış.

Yoklama yapılsın. Kimlerin noksan olduğunu bilmiyoruz.

REİS — Zabıtı sabık hakkında başka mütalâa yok değil mi efendim? Zabıtı sabık tashihen kabul edildi. Mecliste ekseriyet hasıl olduğuna göre yoklama ihtiyacına lüzum var mıdır? (Hayır hayır sesleri.) Herhangi bir kanunun müzakeresi dolayısıyla tâyini esami yapılır ve neticeyi reyî âlinize vazederiz. Yoklama neticesini tebliğ ederiz.

Evrakı varideye geçelim.

BİR MEBUS — Ekseriyet olmadığından dolayı biz şimdi şubede işimizi bıraktık da geldik. Ekseriyet olsaydı biz şubeyi tatil etmezdik ve en mühim işlerimizi bitirmiş olurduk. Gelmeyenler hakkında yoklama doğrudur. Fakat encümende çalışan arkadaşlarımız vardır.

2. — AZAYİ KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Amasya Mebusu doktor Asım Beye mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Amasya Mebusu Asım Beye mezuniyet itasına dair Divanı Riyaset kararı vardır.

Divanı Riyaset kararı

Amasya Mebusu Asım Beyin irşat hususundaki hizmeti 15 Teşrinisanı 1336 da hitam bulmuş olduğundan mezkûr tarihten itibaren şubat nihayetine kadar üç buçuk mah mezun addi Divanı Riyasetçe bittensip Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

Reisi sani	Reis vekili	Kâtip
Celâlettin Arif	Hasan Fehmi	Ata
Kâtip	Kâtip	İdare memuru
Cevdet	Ragıb	Emir
İdare memuru		
Doktor Suad		

REİS — Efendim Asım Bey bir vazifei mahsusaya ile gitmiştir. O vazife 15 teşrinisanide hitam bulmuştu. Ondan sonrası için alelusul mezuniyet taleb ediyor, ki Divanı Riyaset bu talebi kabul etmiştir. Asım Beyin mezuniyetini kabul edenler el kaldırsın. Mezun addedilmiştir.

3. — TEKLİFLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, âşarın tesliminde vukua gelen kâr ve zarar hakkında teklifi kanunisi (2/188)*

REİS — Âşarın tesliminde husule gelecek kâr ve zarar hakkında Cemil Beyin teklifi kanunisini Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

2. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Vilâyet bütçelerinin tanziminde varidatın nisfının esas ittihazına dair teklifi kanunisi (2/188 M.)*

REİS — Vilâyet bütçelerinin tanziminde varidat nisfının esas ittihazına dair Cemil Beyin teklifi kanunisi var. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

3. — *Bolu Mebusu Tunalı Hilmi Beyin, Teşkilâtı Esasiyenin adli, malî ve sair kısımlarının ihzârı için komosyonlar teşkiline dair teklifi kanunisi (2/187 M.)*

REİS — Teşkilâtı Esasiyenin, adli, malî ve sair kısımlarının ihzârı için komisyonlar teşkili hakkında Bolu Mebusu Hilmi Beyin teklifi var. Bunu da Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

5. — SUALLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Kütahya'da vesaiti nakliye fıkdanından dolayı husule gelen galâyî es'ara dair Dahiliye ve Maliye Vekâletlerinden sual takriri*

REİS — Kütahya'da vesaiti nakliye fıkdanından dolayı keyfiyetin Maliye ve Dahiliye Vekâletlerinden sual edilmesine dair Kütahya Mebusu Cemil Beyin sual takriri vardır. Alelusul Dahiliye ve Maliye Vekâletlerine tevdi ediyoruz. cevablarıyla beraber okuruz.

6. — MAZBATALAR

1. — *Oltu Mebusu Yasin Beyin, anavatana itihak eden mevakide tekâlifin affı hakkında teklifi kanunisi ve Lâyiha ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (2/158)*

REİS — Oltu ahalisinin tekâlifi emiriye zama-iminden istisna edilmesi hakkında Oltu Mebusu Rüstem Beyin teklifinin taleb veçhile Maliye Vekâletine tevdi hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası vardır. Encümenin mazbatası mucibince tevdi edilmesini mi, yoksa burada okunmasını mı arzu edersiniz?

RÜSTEM B. (Oltu) — Burada okunsun daha iyi olur. Bendeniz izahat veririm. (İzahat versin efendim sesleri).

REİS — Oltu ahalisinin tekâlifi emiriye zama-iminden istisnası hakkında bir teklif vâkı olmuş Lâyiha Encümeninin mutalâası alınmış, heyeti e-lileniz Muvazenei Maliye Encümenine havale etmişsiniz, Muvazenei Maliye Encümeni diyor ki; tetkikat icra edilsin. Encümen mazbatası üzerindedir. Arzu ederseniz okutturayım (Hacet yok sesleri). Encümenin teklifi veçhile havale edilir.

(Havale sesleri). Maliye Vekâletine havale edildi efendim.

4. — TAKRİRLER

1. — *Tokad Mebusu Mustafa Beyin, memurların sık sık tebdil edilmemesine dair takriri*

REİS — Tokad Mebusu Mustafa Beyin Heyeti Vekâletine nazarı dikkatini celp yolla bir teklifi vardır.

Riyaseti Celileyeye

Madde 1. — Büyük Millet Meclisinin bîdayeti teşekkülünden şu güne kadar vilâyet ve livâlar ve kazaların idare memurlarının sık sık değişmesi yüzünden Hazinesinin harcırahtan dolayı bir milyon liradan fazla ızzar edildiği görülmektedir ve Mecliste her gün Maliye Vekilli bütçenin aşırından bahsetmek heyeti kirasını tehdit etmektedir.

Madde 2. — Bir memurun hini tâyininde mahiyeti ve evvelî memuriyeti hakkında tahkikat yapıldıktan sonra ana göreve hareket edilmesi iktiza eder.

Madde 3. — Tâyin edilecek memurların tevdi edilecek memuriyetin ehli olmasına itina edilmesi lâzımdır.

Madde 4. — Devâirden şimdiye kadar kaç memur değiştirilmiş ve ne kadar harcırah verilmiş olduğunu mübeyyin müfredatlı cetvelin Meclisi âlinize verilmesinin Heyeti Vekileye havalesini teklif eylerim.

26 Kânunuevvel 1336

Tokad Mebusu
Mustafa

REİS — Mustafa Beyin teklifinin Heyeti Vekileye tevdiini tasvip edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim

4. — *Konya Mebusu Vehbi Efendi ile rüfekaşının, İstanbul'dan gelecek zabitan ve memurların badema Anadoluya kabul edilmemesi hakkında teklifi kanunisi (2/187)*

REİS — İstanbul'dan badema gelecek zabitan ve memurların sairinin Ankara Hükümetince kabul edilmemesine dair takrir var. Konya Mebusu Vehbi Efendi ve rüfekaşınıdır. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Müstaceliyet kararıyla olsun (Külhi yevmin 200. 300 tane zabıt geliyor, müstaceliyet kararıyla gitsin sesleri).

REİS — Evvelâ teklifi Lâyiha Encümenine tevdi ediyoruz. Müstaceliyet teklifini reyî âlinize vaz ediyoruz. Müstaceliyeti kabul edenler el kaldırsın. Müstaceliyet kararıyla Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

5. — *Erzurum Mebusu Sâlih Efendinin, sey-rüsefer nizamnamesinin tadili hakkında teklifi kanunisi (2/189)*

REİS — Erzurum Mebusu Sâlih Efendi ve rüfekaşının sey-rüsefer nizamnamesinin tadili hakkında bir teklifi vardır. Teklifi kanuni olduğu için bunu da Lâyiha Encümenine havale ediyoruz. Ruznamei müzakerata geçiyoruz.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Reis Bey müsaade buyurun bir şey arzedeceğim. Efendim Vehbi Efendi Hazretlerinin takriri bundan sonra geleceklere aittir. Şimdiye kadar İstanbul'dan gelmiş olan memurine buraya kadar para veriliyor. (Doğru sesleri). Şimdi bir zat memuriyete tâyin olunursa tabiidir ki, bir memur nereden tâyin olunursa harcırahın mebdeî orası olmak lâzımgelir. Madamki bugün Ankara'da memur tâyin ediliyor. Niçin memur ailesi İstanbul'dan gelecek diye karısı için İstanbul'dan buraya kadar para veriliyor? (Doğru sesleri). Burada tâyin olunan bir memura, bendeniz biliyorum, ailesini getirmek için para verdiler. Burada tâyin olunmuş, mahalli tâyin burası olduğu halde haremî için tutupta harcırah verilemez Efendiler.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Böyle şeyler oluyorsa Maliye Vekâletinden istizah edilmeli.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Halbuki harcırahlara ait olan bütçelerin umum yekûnlarını topladım (984) bin lira tutuyor. Rica ederim insaf.

Dr. SUAT B. (Kastamonu) — Lâyiha Encümeninden geldikten sonra müzakere edelim, vakit kayboluyor.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Vakıt kaybolmuyor. Beyefendi binlerce lira gidiyor, onun için Vehbi Efendi Hazretlerinin teklifinde bundan sonra memurlar gelmesin diyor. Buraya gelmiş olanlara harcırah verilemez. (Verilmesin sesleri). Lâyiha bir kaç maddedir. Lâyiha Encümenine bir kaç madde olarak gitti. Encümenlerden rica ederiz ki, bir kaç saat zarfında ikmal ve Heyeti Umumiyenize havale etsinler. Suat Beyefendi, rica ederim hiddet buyurmayın mesele pek mühümdür. (980) bin lira meselesidir. (Elbet, elbet sesleri).

Dr. SUAT B. (Kastamonu) — Nizamnamei Dahiliyeyi muhafaza edelim efendim.

REİS — Frenginin men'i sirayetine dair bir teklifi kanuni var efendim.

SÜLEYMAN ŞİRRİ B. (Yozgat) — Reis Beyefendi dün mesken icarlarından başlanmıştır.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Düünden sözümdür.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Adliye Encümeninin mazbatasını okunacak idi.

REİS — Bu mesele hakkında tabii tadil hangi encümenin ise mevzuu müzakere olur.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Dünkü gün İtalya'ya giden memurlar sebebiyle Nafia Vekâletine ademi itimat beyan ettik. Giden memurların ne karar verildi? Bir karar verildi ise tâyin edilsin. Meclis noktai nazarını tâyin etti. Fakat İtalya'ya giden memurlara mezuniyet verildi mi? Onun hakkında bir karar verilsin. Onların yüzünden bu zat ademi itimat kazanmıştır Efendim.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Yasaklı Mebusu Süleyman Sarı Beyin, mesken icarları hakkında teklifi kanunisi (2/114) ve Kütahya Mebusu Cemil Beyin, mesken icarları hakkında teklifi kanunisi (2/80) ve Lâyiha ve Adliye Encümenleri mazbataları*

REİS — Barı Bey buyurun söz sizindir. Hayati umumiyesi hakkında söz alacak zevat söz söyleyecekler.

ADLIYE VEKİLİ CELÂLEDDİN ÂRİF B. (Ezizium) — Müsaade buyurun efendim. Bir kaç söz söylemek isterim. Efendimden icar meselesi hakikaten gayet mühim bir meselâ teşkil etmiştir. Yalnız burada değil, İstanbul'da değil, bütün dünyada herkes bununla uğraşiyor. Zannediyorum ki, bunu bir de Adliye Vekâleti tetkik etmek mecburiyetindedir. Müsaade buyurulursa Adliye Vekâleti bu kanunu bir defa tetkik etsin, meseleyi görsün, onun üzerine neticesini arzetsin. Meclisi Âhîrî onun üzerine tetkik ederse daha muvafık olur. (Muvafık sesleri).

REİS — Bu Hâyhâi kanuniyeyi Adliye Vekâletine tevdi ediyoruz. Esaslı bir tetkikle gelecek.

2. — *Bölu Mebusu Dr. Fuad Beyin, frenginin men'i ve tahdidî sirayeti hakkında teklifi kanunisi ve Şihhiye ve Adliye Encümenleri mazbataları (2/63)*

REİS — Frenginin men'i sirayetine dair olan teklifi kanuniyeye geçiriyoruz.

Bölu Mebusu Fuad Beyin teklifi:

Riyaseti Celileye

Frenginin memleketimizde yapmakta olduğu tahribat tıyplerimizi ürpertecek derecede olduğu cümlece mâlumdur. Bu menhus illetin tevsiî dairi sirayet eylemesi mâlüflünlük teşeyyüp ve ihzallarıyla cerehletleri yüzünden ileri geldiği de her derece müstakim bir hakikattir.

Memleketimizin derecesi nüfusunun tezayüdüne ve vaktiyle darıemesel olmuş iktisadın bünyesinin tekemmülüne müdar olmak ve bu müdhis hastalıktan bir çok vatandaşımızı kurtarmak için tedabiri şedide icrası elzemdir. Hastalığın tahdit sirayeti maksadiyle tevhül edeceklerin meayeneye tâbi tutulması usul ittihaz edilmiş ise de inzibati sâhhi temin edilemediğinden

matlup faide hâsıl olamazmaktadır. Bununmında bir frengilinin hastalığın başkasına nakletmesi bir cürüm telâki edilecek bunnı teziyesi müeyyit Kanunı Cezada bir maddet yuktur. Kanunundakine mîlak bir zarar maddi ve mânevî mes edenlerin teziyesi temin edilmiş ilker frengi gibi maddeten ve mânen tahribat mesme icras eyleyen bir hastalığı veren kimsenin teziye edilmemesi ve Kanunı Cezada bunu temin edecek bir maddet kanuniye bulunması hak ve maddetle kabili telif değildir. Hayatı tabâbetinde şahidi olduğum bir kaç feci vukuatın sevk ve ilca siyle hususatı mezkûre hakkında nazarı dikkati celbetmeği vîsdani bir vazife telâki eyleydim. Bu baptaki lâyiha kanuniyeyi huzuru Âlii Meclise arz ve takdim eyledim.

14 Ağustos 1336

Bölu Mebusu
Dr. Fuad

MADDE 1. — Frenginin ihban her yerde meoburidir.

MADDE 2. — Frangi ile mâlüf olan şahıs tedabiri sihiyeye riayete meoburdur.

MADDE 3. — Tevhül raporları herhangi bir tabip tarafından verilebilir. Ancak inzibati sihiyi temin için mahallin Hükümet ve bulunmadığı takdirde belediye tabibine işbu rapor ibraz edilerek kaydettirilir.

MADDE 4. — Frengililer tabibi reatı tarafından tâyin edilen günlerde tedaviye girmek meoburiyetindedirler.

MADDE 5. — Baladaki maddelerden birine riayet etmeyenler üç liradan on beş liraya kadar cezayı nakdi ile mücazat olunurlar.

MADDE 6. — Frengi ve belsoğukluğu ile mâlüf olan bir şahıs hastalığının başkasına sirayetine bilerek sebebiyet verdiği surette bir aydan bir seneye kadar hapis ve elli liradan iki yüz liraya kadar tazminat cezalarıyla mücazat olunur.

MADDE 7. — Zevceyinden biri diğerine bu hastalıklardan birini naklettiği surette cezasının âzami tatbik olunur.

MADDE 8. — Frangiyi tedaviye teşebbis eden mütatâbbip bir seneden üç seneye kadar hapis veya elli liradan yüz liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm olurlar.

MADDE 9. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren tatbik olunacaktır.

MADDE 10. — Bu kanunun tatbikına Adliye ve Şihhiye Vekilleri memurdur. Adliye Encümeninin teklifi

Riyaseti Celileye

Frenginin men'i ve tahdidî sirayeti hakkında

Bolu Mebusu Dr. Fuad Beyin 14 Ağustos 1336 tarihli teklifi kanunisiyle Lâyiha ve Sıhhiye Encümenleri mazbataları Heyeti Umumiyyeden havale edilmekle Encümenimizce de tetkik ve mütalâa kılındı. Teklifi mezkûrun tamamen ve tebdilen ve ilâveten kabul edilen şekli berveçhi âti tesbit edilerek Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

MADDE 1. — Her frengili istediği bir tabibe kendisini tedavi ettirmeğe şekil ve müddeti tedavisi hakkında tabibi müdavisinden musaddak vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur.

MADDE 2. — Her tabip müşahede ettiği frengi vakayını istatistik tanzimine medar olmak üzere hüviyet tasrih etmeksizin yirmi dört saat zarfında Hükümet tabibine, bulunmayan yerlerde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdur.

MADDE 3. — Tâyin edilen günlerde tedaviye gelmekten imtina eden frengilileri tabibi müdavileri Hükümet tabibine bulunmadığı takdirde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdurlar.

MADDE 4. — Tabibi müdaviler hastalığın âhara men'i sirayetini temin için marazın eşkâli mühimmesi sirayetini havi hastalarına ziri imzalı (Vesayayı sıhhiye varakası) vermeğe ve hastalarda işbu vesaya ahkâmına riayet etmeğe mecburdurlar.

(Sıhhiye Encümeninin beşinci maddesi ilga edilmiştir).

MADDE 5. — Teehhül edeceklerin kabelt-teehhül tabip bulunan mahallerde muayeneye tâbi tutulması mecburidir. Teehhül raporları her tabip tarafından verilebilir. Ancak inzıbatı sıhhiyi temin için mahallin Hükümet tabibine bulunmadığı takdirde belediye tabibine işbu raporlar ibraz edilerek kaydedirilir.

MADDE 6. — Alelûmum frengililer müessesatı resmîyede meccanen tedavi edilir.

MADDE 7. — İşbu kanun ahkâmına riayet etmeyenler on liradan elli liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm edilirler.

MADDE 8. — Frengi hastalığıyla mâlûl olan eşhas hastalığın âhara sirayetini bilerek sebebiyet verdiği takdirde altı aydan iki seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar tazminat alınarak mutazzarır olan şahsa verilir. Zevceyinden biri diğerine bu hastalığı naklederse cezanın haddi âzâmı tatbik olunur.

MADDE 9. — Frangiye tedaviye cüret eden mutatabbipler iki aydan iki seneye kadar hapis veya elli liradan yüz liraya kadar cezayı nakdiye mahkûm edilir.

MADDE 10. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriülicradır.

MADDE 11. — İşbu kanunun icrasına Adliye ve Sıhhiye Vekilleri memurdurlar.

30 Teşrinievvel 336

Ad. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Karahisarî Sahip	Canik	Sinob
Mehmed Şükrü	Nafiz	Mehmet Şevket
Âza	Âza	Âza
Denizli	İçel	Siird
Yusuf	Şevki	Mustafa Sabri
Âza		Âza
Kırşehir		Siird
Bekir Sıtkı		Hacı Nuri

Sıhhiye Encümeninin teklifi

Riyaseti Celileye

Frenginin men ve tahdidi sirayeti hakkında Bolu Mebusu Dr. Fuad Beyin Heyeti Umumiyyeden muhavvel 14 Ağustos 336 tarihli teklifi kanunisiyle Lâyiha Encümeni mazbatası mütalâa ve tetkik olundu.

Teklifi mezkûrun aynen ve tadil ve ilâve suretiyle kabul edilen şekli berveçhi âti tesbit edilerek Heyeti Umumiyyeye arzedilmiştir.

MADDE 1. — Her frengili istediği bir tabibe kendisini tedavi ettirmeğe, şekil ve müddeti tedavisi hakkında tabibi müdavisinden musaddak vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur.

MADDE 2. — Her tabip müşahede ettiği frengi vakayını hüviyeti tasrih etmeksizin - yirmi dört saat zarfında Hükümet tabibine, bulunmadığı takdirde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdur.

MADDE 3. — Tâyin edilen zamanlarda tedaviye gelmekten imtina eden frengilileri tabibi müdavileri Hükümet tabibine, bu bulunmadığı takdirde belediye tabibine ihbara mecburdurlar.

MADDE 4. — Frengililer, hastalıklarını sağlam eşhasa sirayet ettirmemek için etibbanın tavsiye ettikleri tedabiri sıhhiyeye riayete mecburdurlar.

MADDE 5. — Her tabip tedavi ettiği frengili eşhasa marazın eşkâli mühimmesi sirayetini ve ve buna muktazi vesayayı vazih olarak beyan ve tefhime mecburdur.

MADDE 6. — Teehhül raporları her tabip tarafından verilebilir. Ancak inzıbatı sıhhiyi temin için mahallin Hükümet ve bu bulunmadığı takdirde belediye tabibine işbu rapor ibraz edilerek kaydedirilir.

MADDE 7. — Alelûmum frengililer müessesatı resmîyede meccanen tedavi olunurlar.

MADDE 8. — Balâdaki maddelerden birine riayet etmeyenler elli liradan iki yüz liraya ka-

dar cezayı nakdiye veyahut bir haftadan iki aya kadar hapse mahkûm olurlar.

MADDE 9. — Frengi ile mâlûl olan bir şahıs hastalığının başkasına sirayetine bilerek sebebiyet verdiği surette bir seneden üç seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar tazminat ile cezalandırılır. Alman bu tazminat mutazarrır olan şahsa verilir. Zevceynden biri diğerine bu hastalığı naklederse cezanın azamı tatbik olunur.

MADDE 10. — Frengiliyi tedaviye teşebbüs eden mutatabbipler bir seneden üç seneye kadar hapis veya elli liradan yüz liraya kadar cezayı nakdi ile mahkûm olurlar.

MADDE 11. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MADDE 12. — İşbu kanunun tatbikına Adliye ve Sıhhiye Vekilleri memurdurlar.

23 Teşrinievvel 336

Sıh. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Kastamonu	Bursa	Bolu
Dr. Süad	Operatör Emin	Dr. Fuad
Âza	Âza	Âza
Kozan	Çorum	Gümüşane
Mustafa Lâtîfi	Dursun	Mustafa

REİS — Fuad Bey buyurun, heyeti umumiyesi hakkında izahat veriniz.

Dr. FUAD B. (Bolu) — Efendiler, malûmu âliniz memleketimizde icrayı tahribat eden hastalıklardan en mühimmi frengidir. Frengi mukaddema yalnız Kastamonu'ya ve Bolu'ya munhasır gibi addediliyordu. Balkan harbini mütaakip ve bahusus harbi umumide maatteessüf frengi memleketimizin her tarafında vâsi bir surette intişar etmiştir.

Bu defa Eskişehir'e, Kütahya'ya gittiğimde bu lâyihaî kanuniyeye medarı istinat olacak tetkikatta bulundum. Eskişehir'de emrazı zühreviye hastanesinde, ciheti mülkiyeye ait olanda bunların yüzde otuzu frengili ve bunların frengilileri Bolu, Kastamonu ve diğer memleketlere ait olanlardır. Sonra ciheti askeriyeye gittim. tetkikatta bulundum. Onlarda da yüz yirmi mevcuttan 45 i frengilidir. Bunlar maalesef frengiyi yeni almışlardır. Almış oldukları yerleri tetkik ettim. Kütahya cepheleridir. Efendiler; Kütahya'ya gittim, sıhhiye müfettişi ile görüştüm. Sıhhiye müdürünün tutmuş olduğu kayıtlarla sabittir ki; üç bin frengili defterinde mukayyettir ve bunlar efendiler tetkikat, tahriyat neticesi çıkmış şeyler değildir. Kendileri suveri münasibe ile sıhhiye müdiriyetine müracaat etmişler, muayene için ve askerlik için, muayenede meydana çıkmıştır.

CEMİL B. (Kütahya) — Yalnız Kütahya'da mı bu kadar var? sancağımızda bu kadar yok-

tur. Birazı mübalâğadır.

Dr. FUAD B. (Devamla) — Sıhhiye müdiriyetinde mukayyet frengilileri söylüyorum. Bunlar muayeneye geldikleri zaman frengileri sabit olmuştur ve bunların frengisini tedavi için çalışılıyor. Tereddüt ederseniz sorarsınız Cemil Bey. Hayatı tababetimde en ziyade uğraştığım mesele frengi idi. En mühim bir hastalık olduğu için frengi ile mücadele etmeği vazife edinmiştim. Fakat maatteessüf elimizdeki kanunlar bunu teyit ve temin edemediği cihetle bir çok hususta âciz kalıyorum.

Efendiler, bu frengi kanununu bendenizin Heyeti âliyenize arz etmeğe sebep olan şu altı maddedir:

Bir şahıs yalnız vâdi izdivaç suretiyle iğfal ederek üç kadına bilerek bu hastalığı ilkah etmiştir. Bendeniz bu şahıs müddeimummiliğe teslim için müracaat etmek istedim, maatteessüf elimizde bir kanun olmadığı için bir şey yapamayız dediler. Bu üç kadın da âhiri ömürlerine kadar bu hastalığı taşımak mecburiyetinde kaldı. O adam da hiç bir ceza görmedi.

Belsoğukluğu için de böyle efendiler. Bir zevç zevcesine tamamiyle sadakat edeceğine dair akdi nikâhta surî ve zimni bir şekilde söz verdiği halde maatteessüf diğer kadınlarla münasebet neticesi frengi alıyor, belsoğukluğu alıyor. Zevcesine âdeta bir alâimi sadakat gibi onu veriyor. Sonra bu kadın rahim hastalığına düçar oluyor. Zevcinin hevesatı nefsanîyesini tatmine kâfi gelmiyor, vecalar dolayısıyla, bu zavallıyı tutup tatlik ediyor. Bunların hepsine bendeniz şahit oldum. Onun için bu kanunu Heyeti âliyenize takdim ettim.

Efendiler, bu kanunu Heyeti âliyeniz de kabul edecek olursa frengiyle mücadele için bu hususta lâzım olan silâhı doktorlara vereceğinizi zannediyorum. Tamamiyle değilse de tabii bunun noksanlarını Heyeti âliyeniz ikmal eder. O suretle çalışmak isteyen doktorlara iyi bir vasıta temin etmiş oluruz. Aynı zamanda kanunu cezamızda mevcut olan büyük noksanı da bu suretle zannediyorum ikmal edeceğiz. Heyeti umumiyesi hakkında şimdilik fazla söz söylemeği zait addediyorum. Maddelere geçildiği zaman yine fikrimi âcizane arz ederim efendim.

Rüştü B. (Ergani) — Efendiler, frenginin men'i hakkındaki kanunlarımızın ve şimdi bu kürsüde beyan edilen mesailin esasatı hakkında birtakım söz söylemek istiyorum. Esasen Türkiye'de ika edilen bir illetin mebdî düşünülürse kanunlarımızın noksanından zuhura geldiği hakikaten meydana aleniyyette tezahür eder. Fakat esasen düşünülürse zani ve zaniyenin recmi hakkındaki kanunun refinden dolayı, bu kanunu ilâhinin ihmâlinen dolayı bu kadar meselenin zuhur ettiği güneş gibi tecelli eder.

Bunun men'i arzu olunursa emri ilâhi mucibince (zani ve zaniye) hakkındaki emri ilâhi

tabrik edilmelidir. Bunun tabiki tedavisine kâfidir. Her iki suretine de kâfi olduğu bedihi olduğundan dolayı bu surette teklif ederim.

Dr. ABİDİN B. (Lâzistan) — Arkadaşlar, Rüştü Beyin dediği mesele-i tıbbiye öyle değildir. Zani zaniye başka efendiler. Frengi bütün ensale intikal edebilen büyük bir felâket ve hastalıktır. Bu hastalığın tedavisi güçtür. Binaenaleyh bunun tedabirine tevessül etmek lâzımdır ki, neslimizi tamamen kurtaralım. Arkadaşlar, gençlik saikasıyla sağlam ve en asil ve en kibar ailelerin evlâtları evleninceye kadar cezâsını çektikleri birtakım hatayada bulunuyorlar. Bunlar bir mikrobu alıyorlar ve bu mikrobu asıl kendi malı meşruu bir aileye telkih yapıyorlar ve bunlardan çıkan evlâtlar (röz ö sifilitik) yani frengi çiçeği vârisi oluyorlar. Evlâtlar sakat olarak çıkıyor. Bahusus en ziyade (gönökök) ve saire gibi en âdi bir belsoğukluğu ile evlâtları kör oluyor.

CEMİL B. (Kütahya) — Şu halde Rüştü Bey doğru söylüyor.

Dr. ABİDİN B. (Devamla) — Bunlar hiç muayeneye tâbi olmadan birbiriyle birleştiğinden birde bakarsınız çıkan evlâtlar gözü kör veya alil olarak çıkıyor. Bu da gerek frengi, gerekse belsoğukluğu ile geçiyor efendiler. Belsoğukluğu tedavisi en güç bir hastalıktır. Âdi bir hastalık değildir. Frengi ise artık bunun tavsiyine lüzâm görmem. Bendeniz Fuat Beyin söylediğine kanaat etmiştim ve sükût ediyordum. Fakat zani zaniye hakkında emrû ilâhinin tabikına yine çalışalım ve çalışacağız. Bu öyle bir şey değildir. Kerhanelerde veyahut bir yerde bir orospu çıkmış nazariyesi değildir. Bu esasen sıhhati umumiye-yi kemiren ve bütün ensale intikal edebilen, maazallah büyük bir tohumu inkârıdır. Bunun için; meselâ bendeniz Bolu'da bulundum. O havalide böyle mâlûl bir çok kimseler vardır. Böyle bir adam en güzel bir kıza almış, aşlamış ve mahvetmiş. Binaenaleyh bu gibi şeylerin önümü almak için bu kanunun aynen kabulünü rica ederim.

REİS — Heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görüldü. Maddelere geçilmesini muvafık görenler lütfen el kaldırsın. Maddelere geçilmiştir. Efendim, evrakını tetkik ettim. Evrakın ihini teklifinde müstaceliyet kararı mevcut olduğuna dair şerh vardır. Yani müstaceliyetle müzakere olunuyor.

NAFİZ B. (Canik) — Efendim, Adliye Encümeninin tarihi muahhardır. Teklifi kanuni en sonra Adliye Encümenine gelmiştir. Adliye Encümeninin lâihasının müzakere edilmesi lâzımgelir. Tarih yanlışdır.

MADDE'1. — Her frengili istediği bir tabibe kendisini tedavi ettirmeğe, şekil ve müddeti tedavisi hakkında tabibi müdavisinden müsaddak vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur.

REİS — Birinci madde hakkında söz söyleyecek misiniz? Buyurun.

Dr. FUAT B. (Bolu) — İzahat verilmek istenirse bendeniz sonra vereyim.

HAMDİ NAMİK B. (İzmit) — Hayatı बे-ri en zalimane ve en gaddar bir surette imhâ ve ifna eden frengi hastalığının memleketimizde izale-i vücud ve mazarratı için ne gibi fedakârlık yapılması lâzımgelirse yapılma. Yalnız yapacağımız kanunun kabiliyeti tabikâyesi olmak lâzımdır. Şimdi burada «her frengili istediği bir tabibe kendisini tedavi ettirmeğe, şekil ve müddeti tedavisi hakkında müsaddak vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur» deniyor. Malûmu âlileridir ki, paraya muhtaçtır. Halkımızın kısmı âzamı kendisini tedavi ettirmek için kudreti maliyeye malik değildir. Malûmu âlileridir ki, Kastamonu ve Bolu havâlis dahilinde Hükümet hastane teşkilâtı yapmış ve hastalar meccanen tedavi ettiriliyor. Binaenaleyh yapacağımız kanunda, eğer bu şekilde teşkilâtı vâsıa yapmak mümkün değilse her tabibi meccanen tedaviye mecbur tutalım. Yalnız ilâç parası vermek şartıyla meccanen tedaviye mecbur tutalım.

Dr. FUAT B. (Bolu) — Altıncı maddeyi okumamışsınız.

HAMDİ NAMİK B. (Devamla) — Müsâade buyurun. O suretle bî kanundan istifade edilebilir. Yoksa yalnız kanun yapmak tabii faide-bahş olamaz.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Malûmu âliniz frengililerin memleketimizde her yerde meccanen tedavi edilmesi için sıhhiye bütçemizde para vardır. Sıhhiye bütçesi her ne kadar umumî bütçeye nazaran yüzde bir derecesinde ise de bunun kısmı mühimmi yine frengililerin tedavisine tahsis olunmuştur ve zaten bu kanunun altıncı maddesinde «frengililer müessesatı sıhhiye ve resmiyede meccanen tedavi edilirler» deniyor. Bunu koymaktaki maksadımız...

HAMDİ NAMİK B. (İzmit) — Malûmu âliniz müessesatı sıhhiye ve resmiyede diyorsunuz, fakat eczanede oturan zatı âlinize köylü gelse bunu meccanen tedavi eder misiniz?

OPERATÖR EMİN B. (Devamla) — Hayır, gitsin müessesatı resmiyede tedavi olunsun. Etibba neden mecbur olsun? Hava yutacak değil ya. Efendim, maddenin bu surette ifragına sebep; malûmu âliniz bugün frengili eşhas lâalettâyin teşhis edilemez. Bu mümkün değildir. Hiç bir tabip bütün frengilileri teşhis edemez. Bundan dolayı onları serbest bıraktık. Bütün etibbâyi resmiyede tedavi edecektir desek, herkes frengi damgasını almına vurup ve oraya müracaat edip tedavi olunacaktır demek olur. Mahza teşhiri men için bu madde-i kanuniye-yi yaptık. Yani istediği tabibe gitsin, tedavi olunsun, fakat herhalde tedavi olmuş olsun, Adliye Encümeninin birinci maddesi aynıdır. Anm için aynen kabul olunsun. Her tabibi ne mecburiyeti var-

dır tedavi etmeğe? Ben sizin bir tabibi hususiniz olsam, sizin getirdiğiniz herhangi bir frengiliyi niçin mecbur olayım tedavi etmeğe? Ben bir tabibi hususiyim, maaşım yok, bir şeyim yok. Bu lâf değildir.

BİR MEBUS B. — Doktorların vazifesi beşeriyete hizmettir.

NAFİZ B. (Canik) — Encümende bu maddenin müzakeresi esnasında bikudret kimselerin meccanen tedavisi hususu nazarı itibare alındı. Uzun uzadıya müzakere edildi. Bir türlü imkân bulamadık. Çünkü frengi tedavisinde aşırı icra edilecek maddenin lâakal 30 - 40 lira kadar bir ücreti varmış, tabii bunu hiç bir tabip kesesinden tesviye etmez. Saniyen tabibi hususilerin de hiç bir mecburiyeti kanuniyeleri yoktur. Yalnız mecburiyeti viedaniyeleri vardır. O da kendilerine muhavvel bir şeydir. Onların mecburiyeti kanuna girmez. Yalnız Hükümet etibbası, maaşlı etibba vardır ki, bunlar bilâ ücret tedaviye mecburdurlar.

MUSTAFA B. (Tokad) — Onlar da eczanelerde beklemekten başka bir iş yapmazlar.

NAFİZ B. (Devamla) — Yalnız bir çare bulabildik : Hükümetin kaza merkezlerinde resmî tabipleri bulunduğu için bu gibi frengililer en yakın ve tabip bulunan kazaya gidip kendini tedavi ettirmek imkânını bulabilirler. Sonra bir madde de ilâve etmiştik, bu gibi bikudret frengililerin en yakın ve tabip bulunan mahalle izamını Hükümetin uhdesine vermiştik. Bunun da tahsisatını bir taraftan temin edecektir. Lâkin gerek belediyece ve gerek Hükümetçe bu tahsisat kabul edilmemiştir. Bu zaruridir. O madde ilga edilmedi. Bu şekilde kabul etmeğe mecbur olduk. Hükümet etibbası şüphesiz frengilileri meccanen tedaviye mecburdur.

Dr. SUAT B. (Kastamonu) — Efendim, bu frengi hastalığının muhiti millide icra ettiği tahribatı, husule getirdiği zararları burada söylemek beyhüdedir. Bu kanun esasen memlekette mevcut frengi hastalığına karşı umumî bir tedbir ve çare bulmak için yapılmış bir mücadele teşkilâtı değildir. Memlekette mevcut olan frengililere karşı hususi bir mücadele kabul ederek, bu hastalığın kal'ı için icabeden kanun bu değildir. Bu, mücadele kanunu değildir. Bu, yalnız Fuat Bey biraderimiz tarafından belediye ve Hükümet teşkilâtında mevcut olan nizamnamelere frengi için, biraz daha hayırlı olmak üzere ilâvesi teklif edilmiş bazı maddelerdir. Bu hususta nazarı dikkati âlinizi celbederim. Yani diğer arkadaşlar zühul etmesinler. Bu, frengi mücadelesi için bir şekil düşünmek ve bir kanun yapmak meselesi değildir. O ayrı bir meseledir. Onu ayrıca içimizden biri, yahut Hükümet teklif eder. O vakit daha ilmî, daha esaslı bir surette tetkik edilen eşkâl nazarı dikkate alınarak kabul edilir. Bendeniz altı sene bu mücadele teşkilâtının içinde bulundum. O teşkilât bu kanu-

nun hududundan harihtir. Bu ayrı bir meseledir. Burada zikredilmiş olan mevat, meselâ Yozgad'ta bir Hükümet tabibi, bir belediye tabibi var, orada o zevat ifayı vazife ederken, o muhit dâhilinde kendisine frengililer müracaat ettiği takdirde teshilât ibraz etmeğe icbar ediliyor. İkincisi; frengi hastalığı, malûmu âlinizdir. Dünyanın her tarafında ve bizim memleketimizde emrazı mayubedendir. Meselâ bir insan tifoya tutulduğu zaman hastalığını alemlen söyler. Fakat frengi hastalığı emrazı mayubedendir. Bundan dolayı frengi ile malûl olan bir hasta bulunduğu memleketteki resmî bir tabipten gayri tabibe müracaat eder. O; onun tedavisini deruhte eder. Şimdi bir tabip bu suretle fringisini tedavi edip dururken olabilir ki, o hasta o tabibe müracaattan kendisini müstağni görür, yarı yolda bırakır, tedavi ettirmez, o takdirde Fuat Beyefendinin temennisi şudur: Mademki o memlekette bir Hükümet tabibi vardır ve o da esasen frengiliyi tedavi etmekle alâkadardır. O madamki tabibi hususiye müracaat ediyor, etmesin, mutlaka Hükümet tabibine müracaat etsin diye böyle bir kayıt koyamadığımızıza. nazaran, o hususi tabip o frengiliyi muayene ederken Hükümet tabibine malûmat versin demektir. Eğer tedaviden istinkâf ederse, resmî tabip tedavi etmezse, yine hususi tabip tarafından tedavi edilsin. Mesele bu şekildedir. Yeni Frengi kanununun ruh ve mânasını tazammun eden bir kanun değildir. Bu, frengiye karşı bir parça daha iyi ve dikkalti davranmaktan ibarettir ve hususi bir teklif mahiyetindedir. Burada Sıhhiye Encümeni bizim mütalâa ettiğimiz şu maddeyi şu şekle kalbetti: Her frengili kendini tedavi ettirmeğe, şekil ve müddeti tedavisi hakkında tabibi müdavisinden musaddak bir vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur. Şayet böyle bir vesika olmazsa, mademki frengilisin, mutlaka tedaviye mecbursun. Lâkin falan tabibe muayene ettirmeğe mecbursun. Ancak tedaviyi takip etmezsen heyeti umumiye senden zarardide olur dâvasıyla Hükümet tabibi o vesikayı görmezse, onu cebren tedaviye mecburiyet hissedecektir ve bu yalnız kasabalradadır. Malûmu âliniz bu yalnız Hükümet tabibi olan yerlere münhasırdır. Habuki bizim memleketimizde maalesef nahiyeler tabipsizdir. Ahalinin yüzde seksenini köylü teşkil ettiği halde oralarda ne doktor, ne de bir makam vardır. Memleketin yüzde sekseni bugün bundan istifade etmeyecektir. Ancak Hükümet tabibi olan yerlerde tedavisi noktai nazarından bu madde ilâve edilmiştir. Onun için kabulünü teklif ediyorum.

ÖMER LÜTFÜ B. (Amasya) — Efendim bendeniz de maddenin aynen kabulü taraftarıyım. Frengililer için meccanen hastaneler açılmasının pek mümkün olamayacağını masraf itibariyle söylediler.

Muayyen merakizde frengililer için büyük

hastaneler açılır ve hastalar oraya gönderilir ve orada çalıştırılır. Masrafları kendi mesailerinden çıkarılır. Harbi Umumî esnasında Merzifon Şifa yurdunda 900 tane frengili toplandı. Bunlara gayet büyük mikyasta ziraat yaptırıldı. Mabsulâtın esmanı bunlara yediğini katbekat, faik bir surette telâfi etti. Kendisini tedavi ettiren ve ettirmeyen, bilhassa köylüler, muayyen mahallerde toplanarak ve onlar mesailerinin serâresi ile yedirilerek, Hükümete bar olmaksızın tedavi ettirilir.

REİS — Efendim, birinci madde hakkında müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

Basri Beyin tadinamesi vardır. (Tabibi müdavidin) sonra (alacağı) kelimesinin ilâvesini teklif ediyor. (Tabibi müdavisinden musaddak) ibaresinin (musaddak) kelimesinden evvel (alacağı musaddak vesikayı yanında bulundurmağa...) şeklinde tadinini istiyor. (alacağı) kelimesini Encümen de kabul ediyor. O halde madde şu şekli alıyor.

MADDE 1. — Her frengili istediği bir tabibe kendisini tedavi ettirmeğe şekil ve müddeti tedavisi hakkında tabibi müdavisinden alacağı musaddak vesikayı nezdinde bulundurmağa mecburdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler el kaldırsın. Kabul edildi.

MADDE 2. — Her tabip müşahede ettiği frengi vakayii - istatistik tanzimine medar olmak üzere hüviyet tasrih etmeksizin - yirmi dört saat zarfında Hükümet tabibine, bulunmayan yerlerde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdur.

REİS — İkinci madde hakkında mütalâa var mı?

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Sıhhiye Encümeni Adliye Encümeninin tanzim eylediği ikinci maddeyi kabul ediyor. Daha vazıhtır.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — İstatistik kelimesi malûmu âliniz frengisizdir. Bunun mukabili ihşaiyattır. (İhşaiyat tanzimine medar olmak üzere) derssek daha muvafık olur.

REİS — Başka mütalâa yok efendim. İhşaiyat kelimesi tashihini kabul buyuruyormusunuz efendiler? (Hay hay sesleri).

MUSTAFA LÜTFİ B. (Siverek) — Bizde âlem olmuştur. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Her tabip müşahede ettiği frengi vakayii ihşaiyat tanzimine medar olmak üzere hüviyet tasrih etmeksizin yirmi dört saat zarfında Hükümet tabibine, bulunmayan yerlerde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdur.

REİS — İkinci maddeyi tashihen reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tâyin edilen günlerde tedaviye gelmekten imtina eden frengilileri, tabibi müdavileri, Hükümet tabibine, bulunmadığı takdirde belediye tabibine ihbar etmeğe mecburdurlar.

REİS — Üçüncü madde hakkında söz isteyen yok, tadinname de yok, reyinize arz ediyorum. Üçüncü maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tabibi müdaviler hastalığın âhara meni sirayetini temin için marazın eşkâli mühimmei sirayetini havi hastalarına ziri imzalı «Vesayai sıhhiye varakası» vermeğe ve hastalarda işbu vesaya ahkâmına riayet etmeğe mecburdurlar.

REİS — Bu madde hakkında söz isteyen var mı? (Kabul sesleri) Tadinname de yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Dördüncü maddeyi kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teehül edeceklerin kabilettee-hül tabip bulunan mahallerde muayeneye tâbi tutulması mecburidir. Teehül raporları her takip tafından verilebilir. Ancak inzibatı sıhhiyi temin için mahallin Hükümet tabibine, bulunmadığı takdirde belediye tabibine işbu raporlar ihraz edilerek kaydedirilir.

REİS — Buyurun Vehbi efendi.

VEHBI Ef. (Konya) — Efendim, demin de rüfekayı kıramdan bazılarının buyurduğu gibi yalnız köyler söyle dursun, kazaların çoklarında bile tabip yok... bazı karyeler var ki, Hükümete kırk saat. Ben biliyorum. Bugün Ankara'nın hududundan Konya'nın hududuna kadar Hükümet yoktur. Tam kırk saattir. Hem at ile gelmek üzere kırk saatlik bir köyde tee-hül edevak oğlan veya kız, veya fakire, hangi tabibe gidecek? Konya kırk saattir. Kırk saatlik mahalle bir kız kim ile gidecektir? Hangi hanede yatacak, ne zaman muayene olunacaktır? Sonra nereye gelecek? Bunun tatbiki mümkün değildir. Onun için bu maddenin tayını yahut başka şekil ile tadinini teklif ediyorum. Tatbik edilecek bir şey değildir. İmkânsız bir şeyi kanuna koymakta mâna yoktur.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar, bendeniz bu muayeneni lehindeyim. Tabii biliyoruz ki, memleketimiz zehirleniyor. Yalnız himi akıtte zevç ile zevçenin muayenesi icabeder. Fakat pek çok memleketlerde, pek çok yerlerde olduğu gibi kadımların muayene usulünü bir şekli salime ifraz etmek lâzımdır.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Edilmiştir.

SALİH Ef. (Devamla) — Ne suretle?... Zati âlileri de biliyorsunuz ki, Bursa'da ismini söylemiyeceğim bir arkadaş namussuzcasına kadımları muayene ediyordu ve dedikodular, yapıyordu. Müsaade buyurunuz. Bendeniz kadımları muayene değil, icabederse eğer kadın tabibi yoksa, tee-hül ettirilecek kızın anasını babasını muayene ettirmek lâzımgelir. Peder ve maderini muayene ettirmek lâzımdır. Çünkü anasında babasında

bir şey yoksa sureti katiyede kendisinde de yoktur, salim demektir. Eğer başka suretle aşılmanmış ise. Yalnız genç bir kıza bir tabibin eline verip muayene ettirmek pek yolku bir şey değildir. İkinci; seyyar bir tabibe ihtiyaç vardır. Köylere, kasabaları gezip muayene için sekiz, on, hattâ otuz saat gezmeli. Yalnız bunun şekli salime ifragını temenni ediyoruz.

NUSRET Ef. (Erzurum) — Efendiler, bendeniz bu maddenin heyeti umumiyesi hakkında iki, üç kelime söyleyeceğim. Malûmu âlinizdir ki, 1269 senesinde Fransız ve İtalyan'larla müttefiklik bizim Türk askerleri Sivastopol'da harbediyorlarken bizim Türk askerleri Fransız'larla beraber bulunuyorlardı. O vakit Türk askerleri Fransızlarla ihtilâl etmiş ve badelmuharebe Asyayı Suğraya ilk defa olarak frengi illetini nakletmişlerdir ve o gündenberi tarihi tıpta bu mazbuttur. Ondan sonra vakit vakit frengi illeti meş'umesi bütün vilâyetimizde seyrediyor.

Bendenizce bu illet meş'umesinin önünü almak için iki çare vardır. Biri maddî, diğeri mânevî çarelerdir. Mânevî çareler : Evvelâ bu köylülerin kafalarını değiştirmelidir. Çünkü bizim köylülerimiz hâlâ kadere iman ne demek olduğunu anlamamışlardır. Malûmu âliniz bizde hutbe efendiler cuma günlerinde hutbeye çıkarlar, bir hadisi meshuru tilâvet ederler ve derler ki; [lâ adva ve lâ tryerete ve lâ hamete ve lâ safer]. Bu hadis meshurdur. (lâ adva) sirayet yoktur. Bütün hoca efendilerin lisanında devran eder durur. (Sirayet yoktur) sözünü işiten bir köylü bu mânayı mühkem olarak kafasına yerleştiriyor ve ondan bir türlü ayrılmıyor. Halbuki Peygamber Efendimiz diğer bir hadisinde [für minel meczumi kema teferrü minel esedi] O vakit Asya'da frengi illeti yoktu. Peygamber Efendimiz ona da ayrı bir emir buyururlardı. (Çüzam illetine müptelâ olan insanlardan kaçınız, nasıl ki, aslanlardan kaçtığınız gibi). Hattâ bu hadisi şerifte mühim bir nükte vardır. Frengi mikropları aslan şeklinde imiş. Mikroskoplar öyle gösteriyormuş. Bir çok hocalarımız ikinci hadisin mânasına vâkıf olamadıklarından dolayı birinci hadise mühkem ipi sarılır gibi sarılmışlardır. (Lâ adva, lâ adva) bu bir anane şeklini almıştır. Evvelâ hoca efendilere tenbih ve onlara kürsülerde dedirmeli ki : Evet, sirayet vardır, fakat büznillâhi taalâ vardır. (Yaşa hoca, yaşa hoca sesleri). Evet bütün kavanini ilâhiye, bütün kâinat, bir çok düsturlar üzerine devran ediyor. (Velen tevide lisûmetullahi tebdilâ). Allahın bir çok düsturları, kanunları vardır. Allahın kanunlarını bunlara anlatmalı ve bunların kafalarını değiştirmelidir ve illâ bu kanunlar hiç bir faydayı mutazammam değildir. (Bravo, yaşa hocam sesleri).

İkinciisine gelince : Bendeniz geçen sene Çaycuma nahiyesinde bulunuyordum. Çünkü orada frengi hâdisatı pek çoktur. Frengi mütehas-

sırlarıyla görüştüm. Onlar bendenize dediler : Kastamonu vilâyetinde - çünkü esasen arzettiğim gibi Sivastopol'dan ilk frengi illeti Kastamonu'ya gelmiştir - orada Perşembe, Tefenni nahiyeleri vardır. Buraları mihrak noktalarıdır. Evet efendim, bu mihrak noktalarında istasyonlar tesis etmeli ve Kastamonu vilâyetinde müteaddit hastaneler açmalıdır. Bizim genç zabitanımızdan Cevat Rifat Beyefendi - ki bu kürsüden onun namını tebci ederim - mükemmel bir hastane vücude getirdi ve orada bugün bütün frengililer tedavi oluyor. Efendim, bu mihrak noktalarında istasyonlar tesis etmeli ve tabipleri mecbur tutmalı ve bunlar daima köylülerin içinde bulunmalı ve onların ahvali ruhiyelerine kesbi vukuf etmeli. Yoksa kasabalarda doktorların oturması hiç bir fayda temin etmez efendim. (Dispanser) ler teşkil etmelidir. Yani sıhhi heyetler teşkil etmelidir. Bu sıhhi heyetlerin başına hocalar geçmelidir. Meselâ cuma günlerinde pazara içtima edecek bütün ahaliyi muayene etmelidir. Tırnaklarına bakmalı, saçlarına bakmalı, takayyüdatı sıhhiyeyi şiddetli murakabe altına almalıdır.

Dr. ABİDİN B. (Lâzistan) — Allah böyle hocaları çoğaltmalı.

NUSRET Ef. (Erzurum) — Din ile tababet birleşirse o gün bizim memleketimizde frengi defolmuş olur. Hulâsatülhulâsa mârûzâtım bundan ibarettir. (Şiddetli alkışlar).

EMİN B. (Ergani) — Diyorsunuz ki, Kadın olsun, erkek olsun muayeneye tâbi. Bu tezevvüç eden kadın olsun, erkek olsun muayeneye tâbi tutulması pekâlâ çok iyidir. Lâkin bundan on beş gün evel bendeniz Ankara kadısının yanında otutruyordum. Yozgad ahalisinden Mehmet Ağa namında birisi geldi. Elinde bir ilmühâber var, Hâkim Efendi kendisine rapor getirmişini siniz? dedi. Evet getirdim. Sıhhiye müdürü kerime mi muayene etmek için bir defa benden üç yüz yetmiş kuruş aldı. Bir daha üç yüz yetmiş beş kuruş aldı, bir daha dört yüz kuruş aldı dedi. Eğer böyle kasaba ahalisinden üç defa ücret alırsa vay fukaranın, köylülerin başına neler gelecek. Ankara ahali bu gün burada, Büyük Millet Meclisinin bulunduğu yerde olduğu halde Sıhhiye müdürü onlardan üç defa ücret alırsa muayene için, bu vicdan mıdır? Buna Sıhhiye Vekâletinin nazarı dikkatini celbederim. (Sadede sesleri). Bu sadeddî efendim. Bir adamdan üç defa para almaz efendim. Merhamet ediniz, bir defa alınır.

(Devam, devam sesleri).

SIHHİYE VEKİLİ Dr. ADNAN B. (İstanbul) — Bir defa da almaz.

EMİN B. (Ergani) — Devamla: Üç defa almıştır.

SIHHİYE VEKİLİ Dr. ADNAN B. — Efendim, söylers misinizi bana kim olduğunu?

EMİN B. (Ergani) — Devamla : Efendim, kunduracı Mehmet ağayı celbedip sual ediniz.

SIHHİYE VEKİLİ Dr. ADNAN B. — Kim almış ise size haber vereceğim. Kunduracı Mehmet Ağa diye Mecliste söylenmez.

EMİN B. (Ergani) — Devamla: Meccanen olmalıdır. Millet veremez.

SIHHİYE VEKİLİ Dr. ADNAN B. — Bir defa da almaz.

EMİN B. (Ergani) — Devamla : Ona bir şey koyunuz. Elli kuruş mu, yüz kuruş mu? buna bir kayıt koyunuz? Biz diyoruz ki, fakara köylü veremez bu parayı (Meccanen sesleri).

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Efendim, Konya Mebusu Muhterem Vehbi Efendi Hazretleri, Erzurum Mebusu Salih Efendi biraderimiz bu maddenin kabili tatbik olmadığından bahsettiler. Ezcümle Vehbi Efendi buyurdular ki, birçok yerlerde tabip yoktur. Kazalarda tabip yoktur. Halbuki, bendeniz tabip olmıyan kaza tasavvur etmiyorum. (Çok doğru sesleri). Telâşe mahal yoktur. (Gürültüler). Maddeyi okursanız bu mahzurun gayri vârit olduğuna hükmedersiniz. Beyim, burada tabip bulunan mahallerde diyor. Yoksa yoktur, telâş edecek bir şey yoktur. tabip varsa muayene var, yoksa yoktur. Fakat aynı zamanda mâlûmu âliniz her teehhül eden şahıs izinname istihsal etmek için kaza merkezine gitmek mecburiyetindedir. Hâkim efendiden izinname istihsal ettiği zaman tabipten de bir rapor alır. Tabip yoksa o başka. Pekâlâ. Şimdi Emin Bey biraderimiz burada mevzu bahis edilmesi lâzım olmıyan şeylerden bahsetti. Bendeniz zannetmiyorum, hiç bir yerde görmedim, izinnameye raptedilecek raporlar için şimdiye kadar etibba tarafından ücret alındığını duymadım ve görmedim. (Gürültüler), (Almışlardır, ispat edeceğiz sesleri).

EMİN B. (Ergani) — İspat edeceğim, öyle lâf söylenmez.

HAMDİ NAMIK B. (Devemla) — Bunu doğrudan bir mebus sıfatıyla Dahiliye Vekiline söyler, bu kürsüden söylemezdi. Binaenaleyh, şu maddenin aynen kabulünü teklif ederim.

REİS — Söz istiyenlere sıra ile söz veriyorum. Takdim tehir yoktur. İşte pusla. Ne için böyle gürültü ediyorsunuz? Rica ederim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Kabletteehhül tabip bulunan mahallerde muayene mecburidir. Bunu Hamdi Bey biraderimiz izah ettiler. Muayeneye mecburiyet tabibin bulunmasıyla meşruttur. Yoksa köyde teehhül edecek bir kadın veya bir erkek muayeneye mecbur değildir. Şehirlerde, kasabalarda, doktor bulunan mahallerde teehhül vâkı olursa o vakit muayene zaruridir. Meselâ denildi ki; köyden izinname almak için merkeze gelecektir. O zaman raporu da alır. Yirmi saatlik bir köyden kânunusanide gelen bir erkek şu halde teehhül edecek kadını da beraber getirmelidir. Bu ise

muvafık değildir. Binaenaleyh muayene mecburiyeti de tabibin bulunması ile meşruttur. Madamki tabip yoktur. Muayene icabetmez. Bendenizce. Bu mecburiyet evvelce emirlerde tebliğ edilmiştir, tatbikma imkân bulunmadı. Bir genç henüz kendi izdivaç edeceği bir kızın şeklini görmeksizin icabaderse mahrem mahallerini gayrin görmesi muvafık değildir.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Hayır yanlışır.

ALİ RIZA Ef. (Batım) — Hiç yanlış değildir efendi. Bir kaç yerde olmuştur. Gördük bu kanunun tesirini.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Devamla) — Eğer Bana kalırsa bu muayene sırf erkeklere mahsus olmalıdır. Şayet tabibe varsa veyahut bazı frengiden anlayan, pansıman yapan pansımancı kadınlar varsa kızlarda muayene edilmelidir. Aksi takdirde bu kabil değildir. (Müzakere kâfi sesleri).

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendiler (Veleysel haberu kelayan) malûmu âliniz bir şeyi evrak üzerinde tetkik ve muhakeme etmekle göz ile görmek arasında Oral dağları kadar fark vardır. Bendeniz bilfiil kadı bulunduğum zamanlarda izinname için şahadetname geldiğinde alelûsul sıhhiye veyahut belediye tabibine havale olduğunda bundan milletin son derece üsüdüğünü gördüm. Fakat bu üsümeklik, kaçınmaklık faide vermez. Tenasülü beşeri muhafaza ve ensali âtiyeyi idame için bu muayene lâzım ve lâbüddür. Şu şartla ki, bu erkeklerde olur, kadınlarda, seyyibelerde olur, kızlarda olursa bu kabil değildir. Çünkü o kızlar yüzlerce lira verir, kendini muayene ettirmez ve ettirilemez. Çünkü bizim taassubatı diniyemiz buna manidir. Yoksa ahkâmı şer'iyemiz buna müsaittir. Çünkü marafüzzarurat müstesnaîn min kavaidüşşeria) zaruret yerleri kaidei şeriattan müstesnadır. Hayatı umumiye ve sıhhati beşeriyeyi muhafaza için böyle emrazi sariyenin değil Hükümetlere; milletlere, her ferde alelinferat bunun men'i farzdır. Binaenaleyh erkeklerle kadımların muayenesi labüd Fakat bakire kızları istisna edelim. Bakirelerin istisna edilmelerine dair bir takrir verdim. Bakireleri istisna edersek millet bunu iştiyakla kabul eder, seve seve kabul eder. Kızlara da teşmil edilirse kanunun kabiliyeti tatbikiyesi olmaz.

FERYZİ Ef. (Malatya) — Her muhakemede ceza ile birde fiilin vukuu aranıyor. Şimdi neden muayene edilmesin? Gerek kızlar, gerek oğlanlar muayene edilmeli. Çünkü âtiyi berbat edecek frenginin önü bu suretle alınır. Taassubu diniyemiz vardır gibi sözler pek calî sözlerdir. Maahaza köylüler Vehbi Efendinin dediği gibi kırk saatlik bir şehre gelemey diyorlar. Köylü kızını evermek için kırk kere şehre

gelir, gider. Eşya alır gider. Niçin âtiyi berbat edecek, bir ailenin evlâdını berbat edecek kadın ve kız muayeneye gelmesin. Elzendir ki, hem erkek, hem kadın, hem kız muayene edilmedir. Gelmeleri lâzımdır. Yoksa doktora gelmez ne demek oluyor? Uzun boylu bu mütalâalar teeviz edilemez.

VEHBİ Ef. (Konya) — Babası yok. ne yapacaksın? (Ret sadaları).

Dr. Fuad B. (Bolu) — Efendiler; bugün karımızda iki mesele vardır. Bir kadınların muayenesi meselesi bir de frenginin tedavisi meselesi. Frengi; bendenizin nazarında bugün memleketimize Yunanın yaptığı fenalıktan daha fazla fenalık yapmaktadır. Bugün ahalimiz Yunanın düşmanı olduğunu bilir. Fakat frenginin kendisine yapmış olduğu tahribatı bilmez. Bugün belsoğukluğu ağrı verir, sızı verir, o ağrının tesiriyle o zavallı hasta doktora gitmek ihtiyacını hisseder. Fakat frenginin ne ağrısı var ne de sızısı vardır. O melun mikrop tahribatını pek sinsî, sinsî yapar. Bunun için o zavallı hasta doktora müracaat etmek mecburiyetini hissetmez. Biz bu frengilileri iki noktada ele geçirebiliriz. Efendiler ya umumiyetle köylerde taharriyat yapılır veyahut bu gibi muayenelerde eşhas bize müracaat eder. O suretle biz frengilileri meydana çıkarabiliriz. Malûmu âliniz şimdiye kadar frengi için yapılmış olan teşkilât yalnız Bolu'ya Kastamonu'ya münhasırdı. Bu teşkilât mucibince seyyar tabipler köylerde gezer, nüfus defteri mucibince bütün ahali mahalliye muayeneye tâbi tutar, frengilileri ayrı bir hastahaneye gönderir. Diğer yerlerde frengilileri ne suretle elimize geçirebileceğiz? Efendiler bendeniz bu madde kabul edildiği surette frengililerin bir kısmının hiç olmazsa Hükümet etibbasınca malûm olacağını zannediyorum. Tabii malûm olunca tedavi ciheti nazarı dikkate alınacaktır.

Sonra kadınların muayenesi keyfiyeti. Efendiler; bizim köylerimiz pek de ümit ettiğimiz surette taassup göstermiyor. Nümunesi Bolu'da Kastamonu'da görülmüştür. Köylülerimizin pek güzel muayeneye geliyorlar. Efendiler yalnız taassup gösteren şehirler ve kasabalarıdır. Bendeniz temenni ederim ki, bu kanun kabul edilsin ve edildikten sonra ahaliyi bilmeceburiye muayeneye sevk etmiş olacağız. Hiç olmazsa aile tabibi hususunu temin ederler. Her aile muhtaç olduğu, kendisine itimat ettiği tabibi tutar, o tabibinden alacağı rapor Hükümete vererek, onu ibraz ederek tehhül için ruhsatname almış olurlar. Bu madde kabul edildiği surette biz bugün kasabalarda ahaliyi aile tabibi almadıkça sevkedeceğiz zannediyorum. Binaenaleyh faidesi çoktur. Efendiler; bu maddenin aynen kabulünü teklif ederim.

REİS — Bir zat kaldı söyleyeceklerden.

NAFİZ B. (Canik) — Bu maddenin ihtiva et-

tiği ahkâm, ilk defa tesbit edilerek, mevki icradan kaldırılan Hukuku Aile Kararnamesine konulmuştu. Hukuku aile kararnamesindeki muayenenin mecburiyeti hakikaten sahai tatbikte aynı müşkülâtı gösterdi. Memleketimizde bu müşkülâtın iki türlü sebebi mevcuttur. Birisi buyurdıkları gibi taassup, birisi de doktorların vazifelerini bihakkm ifa etmemeleri meselesidir. Evvelâ bir çok yerler vardır ki, hakikaten tehhül edecek bir kıızı erkek bir doktorun karşısına çıkarmaktan tevehhuş etmişlerdir. Bendeniz; bunun için icabeden fedakârlığı göze alarak paranın kıymetli zamanlarında elli liraya kadarda para vermediği taahhüt etmiş kimse gördüm. Buna mukabil doktorlardan bu suretle tavahhuş eden kimselerin terivici meramı yoluna gidenleri görülmüştür. Saniyen muayene için merkezi livaya, merkezi kazaya, uzun müddet mesafeyi kat ederek gelen köylüleri; pek çok müşkülâta uğratan pek çok doktorlar da görülmüştür. İşte bu müşkülâttan kurtulmak ve taassubun kendisini sevk ettiği, tassubun kendisine aşladığı fikirleri terviç edebilmek için uzun fedakârlık yapan kimseler görülmüştür. Fakat frenginin şiddet ve dehşetine karşı bu gibi mahzurları bertaraf etmek, zamanı olsada olmasa da, Hükümet için lâzımdır zannedirim.

Bendenizce bu maddenin uzun uzadıya müzakeresine lüzum yoktur ve müzakerede kâfidir. Bu maddeyi aynen kabul edelim. Yalnız Sıhhiye Vekili Beyefendi burada. Kendilerinden istirham edelim, etibbaya tamim yapsınlar, bu suretle tehhül için müracaat eden kimselerin meccanen muayene edilmesini ve hiç bir hususta müşkülâta dâ'ir edilmesini şiddetle tebliğ etsinler. Bu maddenin ahkâmını memlekette temin edelim, içtimai pek büyük faide temin edecektir.

HULUSİ Ef. (Yozgad) — Efendim, frenginin mazarratını bilfiil görmüş olan bütün efradı milletimiz buna karşı tedavi hakkında katiiyen itiraz etmez ve bunda bütün millet müttefiktir. Çünkü frenginin memleketimizde ika ettiği mazarrat bilfiil görülmüştür. Süphesiz kimse inkâr edemez. Fakat bunun önüne geçmek için, bunun önünü almak için tatbik edilmesi lâzımgelen bu madde acaba buna kâfi değil mi? ve alelûmum ve alelinfirat, bila istisna herkese tatbik etmek kabil mi? değil mi? Evvelâ sözü tasrih etmezden evvel bir kelimenin encümenden izahını talep ediyorum. Maddede diyor ki, (Tehhül edeceklerin kableltehhül tabib bulunan mahallerde muayeneye tâbi) yani tehhül edeceklerin sözü mutlak mıdır, bilûmum tehhül edecekler muayeneye mi tâbi olacaklardır? Gerek frengiye müptelâ olsun ve gerek olmasın herkes muayene olunacak mıdır? eğer böyle ise bu kabili tatbik değildir.

HAMDİ NAMİK B. (İzmit) — Bu senelercedir tatbik ediliyor.

HULUSİ Ef. (Devamla) — Rica ederim, mü-

saade buyurunuz. Şimdi bunun kabiliyeti tatbikiyesi olmadığını ispat edeceğim. Öyle aklınız yetmeden söz söylemeyiniz.

Efendiler, bakınız soruyorum: Bir kimse frengiye müptelâ ise şeran kendisini tedavi ettirmeye mecburdur. Çünkü hayat her şeyden mukaddem olduğu için, diğerinin helâkine de sebebiyet vermemek için tedavi ettirmek şeran farzi ayındır.

Bu frengiye müptelâ olan kimse hakkında böyledir. Fakat frengiye müptelâ olmayan bir kıza ne için bu kabili tatbik olsun efendiler? Şimdi muayeneye ortada sebep nedir? bu illet kimde bulunuyorsa bu usul onun hakkında tatbik olunmalıdır.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Pek yanlış söylöyorsunuz.

HULÜSİ Ef. (Devamla) — Pek acete etmeyiniz. Diyorum ki, sebep frengidir. İlet nerede bulunursa tedavi lazımdır. İleti olmayan bekâr kızlara neden şunîlik olsun? Onlar ne için muayene edilsin? (Gürültüler). Müsaade buyurun, rica ederim. Bu Meclisi ÂH bir insan meclisidir. Aklınıza uymuyalm.

OPERATOR EMİN B. (Bursa) — Lâhayefiddin.

HULÜSİ Ef. (Devamla) — Bir kimsenin hastalığı için diğerini de muayeneye mecbur etmek doğru değildir. Frenginin tedavisi için muayene ve tedavi lazım, şeriat buna müsaade etmiş. Olmayanların ne için irzini, namusunu meydana döküyoruz? (Gürültüler). Öyle gürültü ile olmaz. Efendiler! Irz her şeyden mukaddesdir. Biz ne için cihad ediyoruz? On beş yaşında bir kız, kendisini kimseye göstermemiş, nasıl olur da doktora muayene ettirebilir? Kendisinde illet olmadığı halde nasıl olur da doktora gösterebilir? Bu olur mu?

BİR MEBUS B. — Hasta olunca doktora göstermiyor mu?

HULÜSİ Ef. (Devamla) — O başka efendim! Muhakemeyi yanlış yapıyorsunuz. Hasta olunca şeriat buna müsaade eder. O vakit mahzur yoktur, caizdir. Çünkü zaruret vardır. (Ezzarurat tübihül mahzurat) fakat kendisinde hastalık olmadığı halde niçin muayene edilsin? İleti olupta muayene ettirmiyenlere ceza vermek lazımgelir.

Bazı refiklerimiz diyorlar ki muayene edilsin. Fakat keşfi avret haramdır. Nitekim namahrem olan bir cihette bir dert olsa onu tedavi ve keşif caizdir. Çünkü zaruret vardır. Fakat zaruret olmadığı halde ve kendisinde hastalık bulunmadığı halde keşfettirmek caiz midir? Değil midir? Soruyorum. Şerîye Vekâleti fetva versin. Caiz değildir. Binaenaleyh frengiye müptelâ olmayanların muayenesi lazım değildir. Avret mahallini keşfetmek caiz değildir. Efendiler, rica ederim, bununla oynamayalm. Ben şerîyi söylüyorum. Binaenaleyh bendeniz müdde-

nin evveline (ferngiye müptelâ olanlardan) kaydının konmasını teklif ediyorum. Bunlardan teahhül edeceklerin, kablettehhl muayene ettirilmesi lazımdır. Fakat, frengiye müptelâ olmayan bir kimse nasıl olur da muayene ettirilir? (Gürültüler). Müsaade buyurun. Şerî elhet bunu kabul etmez. Bunu Meclisi Âh kabul ederse İndallah mesuliyet altında kalır. Çünkü haram olan şeyin keşfine müsaade etmek olmaz. Bu aklen de kabili tatbik değildir. Efendiler; doktor olanlara soruyorum. Bakire dedüğümüz kızlarda frengi olur mu? olmaz mı? (Olar sesleri).

OPERATOR EMİN B. (Bursa) — Burnunda, ağzında, elinde, her yerinde olur.

HULÜSİ Ef. (Devamla) — Gerçi olur, ağzında olabilir. O öyle olmakla bu kızın bakası bütün fedakarlığı kabul ederek kızını yine doktora göstermez. Çünkü frengili denildi mi, bu kimse almaz. Hem de almamakta haklıdır. Evleneceği zaman behemehal ağır para verir. Doktora frengi yoktur detirtir, Bunun da vâkı olduğu çoktur ve bir çok böyle misaller bulabiliriz. Binaenaleyh biz bu kanunu hem medeniyyete, hem şeriate uydurmak için yalnız frengiye müptelâ olanlara tahsis etmeliyiz. Fakat bunun böyle önüne geçilmez denecek, geçilmesi için evvelâ köylülerin kafasını değiştirelim denecek, Çünkü köylüler yanlış anlıyorlar, doğrudur. Kabul ederim. Fakat acaba bugün köylerde vaiz ve nasihat var mıdır? Aceba bugün köylü o illetin şartını bilir mi? Köylerimizde bir mektep, bir medrese var mı? Biz bütün bunları köylülere isnat ediyoruz ve hem de iftiraz ediyoruz ki; Rus müharabesinde Fransızlardan bize geçmiştir. Fransızlar tabiata meclup olduğu halde onun önüne geçememişlerdir. Halbuki biz bu illetin şirayeti tabiata isnat ettiriyoruz, Allahın izniyle diyoruz. Köylerimizde iyi hocalar olsaydı, bu gibi şeyleri iyi bilseferdi, köylülerimiz de böyle yanlış bilmezlerdi. Mutlak bunu köylerimizin zihniyetsizliğine hükmetmemeliyiz. İkincisi; hutbelerde o hadisi şerifi bu mesele için söylemezler. Malûmum âliniz (peygamberimiz) gelmeden evvel böyle bir illet var idi? O zaman da birtakım, türlü türlü âdatı cahiliye vardır. Otlara karşı bu hadisi şerif söylenmiştir. Binaenaleyh bu hadisin şerhine bakmalı (İad-veâ ve lâ tiyerefen ve lâ hameten ve lâ safer) O şirayet bu illetin şirayeti hakkında değildir. Tabii bunu bilen hoca söylemez. Binaenaleyh frengililerin kabahatini hem hocalara, hem şeriate atfetmek doğru değildir. Çünkü arzettiğim veçhile bu hadisi okuyacak efendi bunu anlayabilir (Adva) demek bu demek değildir. Bu hadisi şerifin sebebi ne imiş, neden ibaret imiş, bunu herkes bilir. Kürsüye çıktıkta bunu okuyan hoca efendinin de bunu bilmesi lazımdır. Binaenaleyh bu hadisi okuyupta frenginin tevessünü hocalara isnat etmek doğru değildir. İnsafsız-

lıktr. Hulâsai kelâm frengiye müptelâ olan kimselerin ensaline edeceği mazarrat mâlûmdur ve frengiye müptelâ olanların tedavisinde taassup göstermemek lâzımdır. Fakat serâp avret mahallini göstermek mümkün değildir. Buna taassubu dinî denilmez. Buna alehrlak (temessükü biddini) denir.

ÖMER LÜTFİ (Amasya) — Benim uyluğumda yara varsa açar mıyim? Açmaz mıyim?

HULUSİ Ef. (Devamla) — Zannederim onu evvelce izah ettim illet olursa her tarafını gösterebilir dedim. (Ezzarurat tühülmahsurat) Hayat her şeyden mukaddemdir. Hayatın muhafaza için en mahrem olan, en haram olan yerini de gösterebilir. Binaenaleyh bu taassup dinî değildir. Temessük dinidir. Dîm ahkâmına sarılmak demektir. Hulâsai kelâm efendiler, benim itikadım budur - ki, evvelce de bir parça arkadaşımız izah etti - hukuku aile kararname-sinde vardır. Bu mesele için her tarafa, Babi Meşihate uzun şikâyetnameler yazıldı ve bilâhara lâğvedildi. Biz bunu kazamızda takip ettik. Lâğvedilen bir şeyi şimdi yine mevkii tabbika vazetmek doğru olamaz. Ben sağlam bir adamım, ne için geleyim de kendimi muayene ettireyim? Bunu frengiye müptelâ olan kimselere hasretmeliyiz.

OPERATÖR EMİN (Bursa) — Müsaade buyurursanız bir şual sorayım, zatı âlinizin frengili olup olmadığını anlamak için benim kerametim yok ki anhayım. Sizi muayene edeceğim de ondan sonra anlayacağım.

HULUSİ Ef. (Devamla) — Kendi illetini saklayan bir adamı bittabi bulmak kabil değil. Mademki biz frengilileri arıyoruz, bunlara a-ğır bir ceza tatbik etmeliyiz ki, saklamalarını, müraعات istemez. Binaenaleyh azettığımız fikrayı bu maddeye ilâve etmek lâzımdır.

ÖMER VEHHİ Ef. (Konya) — Efendim, hak kayı seriyeden bahis bulunduğu zaman şehabeli kırım hazeratı başlarında kuz var gibi dururlar, öyle mübahese ederlerdi. Burada ki görüntü hamandaki kadınlara çekişmesine döndü. Meclisi âlinizden bugün mütaaccif oldum, sebebi ki: bir kısmı mesrudur diyor, öbiri hayır sen bilmediğin, gayri mesrudur diyor. Meclisi âlinizden bunu beklemem (Red ederiz sesleri). Şu mâlûm bir hakikattir ki ahkâmı ser'iyeye hüttin fümman fevkindedir. Her ferua hâkimdir. Penni tababetin de fevkindedir. Yalnız suan bilmek lâzımdır ki ser'i şerifte akla mübayin bir şey yoktur. Hükümler tearuz ettiği zaman akıl tarafı tercih olunur. Akıl evvel, nakli suanla müeyyeldir. Bu bir kaideyi mutena bilimizdir. Yalnız vâki olacak hüküm, hükmi akli midir, hükmi vehmi midir? bunu bilmek icabeder. Bazıları vehme tâbi olurlar da hükmi akli zannederler. Fıkralar heynindeki ihtilâf bundan ibaret. Arzetmek isterim ki: mesrû olan bir şey de ehli islâm hâsâ taassup göstermezler. Yalnız sa-

lâbet izhar ederler. Asrımızda taassup ile ta-sallübün farkı yok gibidir. Salâbet makamında taassup lâfzını kullanıyorlar. Bu yanlıştır.

Şimdi illetlere müptelâ olan kimseleri tabibe muayene ettirmek mesrû olduğunda şüpheler yoktur. Yalnız arzettiğim gibi yapılacak bir işde menfaat ve mazarrat mukayese edilmek lâzımgelir. Hangisi galip ise onunla amel olunur. Bu da bir kaideyi ser'iyedir. Şimdi mâlûl olan kimsenin muayenesi zaruridir. Bir de o illet şayet o şehirde tekeşür ve istihar etmiş ise, ekser için hükmi küll vardır. Bu olabilir. Fakat dainiz, kabilesinde illet bulunmayan böyle bir kimseyi de aletmeye illet vardır vehmiyle muayeneye tâbi tutmak taraftarı değildir. Sebebi ise yine ser'idir. Tevehhüme itibar yoktur efendim. Belki sende illet vardır, seni muayene edelim denemez. Diyorlar ki; Kastamonu, Bolu tarafında frengi illeti tevessü etmiş imiş. Muayene usulü oralara tahsis edilerek oralarda tatbik edilebilir ve oralarda tatbik edilmeli.

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Şimdi o vilâyetlerde kalmamıştır, tedavi edilmiştir.

ÖMER VEHHİ Ef. (Konya) — Bizim bulunduğumuz taraflarda bu illet nadiren duyulmaktadır. Anı için bileümle muhadderatı islâmiyeyi muayeneye tâbi tutmak ahalinin hissiyatına bîrez dokunuyor. Bu meshudumuz olmuştur. Yalnız keasına işe etmelidir. Bu yolda tavsiye icra etmelidir. O da ulemaya ait bir meseledir. İletleri olan illetini saklamamalıdır. Hattâ ehibbamdan birisini biliyorum. Damadında bu illet varmış, sonra kızında da vâki olmuş. Bir çok müşkifâta mâruz kaldı.

SÜLEYMAN SİBRİ B. (Yozgad) — Kabul edilen birinci madde onu temin ediyor Hoça efendi.

ÖMER VEHHİ Ef. (Devamla) — Söyle bir mesele ser'iyeye vardır. Söyle ki; frengili kimseye lisan araba (Meczum) denir. Bunlar ihtilâftan men edilmelidir. Bu gibi hastalar ahali ile ihtilâf edecek olursa, mazarratı umumiyeden tahaffuzun, mutlaka o kimseyi müdavata icbar etmelidir. Vâkıya burada bahsin arzu etmezdim. Rüfekayı kırım bir hadisten bahsettiler. Burada bir dakikâ ilmiye vardır. Ser'i şerif sirayet lâfzından korkar sirayet lâfzını itlak etmez. Acaba neden? Allah-zücelâlin gayriye tesir verilmiş oluyor da onun için. Yoksa bundan da esbab tahaffuziyeyi men etmesi manası çıkmaz. Ser'i şerif tahaffuzu emrediyor bize, hattâ beace delili sudur ki: yoğun çalarız sütin içerisinde, maya koyduğumuz zaman tahavvül ediyor. Bu vacıbtealânın koyduğu bir kanundur. Demek esbabı zâhire ile müsebbibat biri birine merbut olduğu mâlûmdur. Bir kimsenin yanında bulunan bir kimse sakim olsa bile o illet salim olanda da vukubuttur. Buna sirayet der miyiz? Demez miyiz? İşte söz buradadır. Bazı ulema sirayet lâfzından, gıya illete tesir ver-

miş olmasından korkarlar. Çünkü fiili halk, takdir Allâha muhtaştır. Bir misal ile burayı tavzih edebilirim.

Meselâ şöyle ki: ateşte dört türlü söz vardır. Biri ateşin tabiatı yakar, bu sözün ehemmiyeti yok gibi. Lisani şeride bir adam dersé ki ateşin tabiatıdır yakan, hiç kimsenin karışması yoktur. Hafif, münafii diyanettir. Birde şöyle söylemek vardır: Ateşin tabiatı yakar amma Cenabı hakkın verdiği tabiatıyla ateş yakar. Allâhüzülcélâl ikat etmiştir. Bu caizdir. Amma sünnetin hilâfi bid'at kalır. Birde şöyle demek vardır. İnce şeydir bu, ihvanı kiram sizden rica ederim. Böyle bir şüphe olursa ve öyle bir mesele şer'iyeden bahsedildiği zaman fetvahaneye havale edelim. Burada bahsetmiyelim. Ateş yakmak için sebep, sebebi aklidir, denirse bu da bid'attır. Ne diyeceğiz ya? onu deme, bunu deme! Ateş yakmak için Cenabı Mevlâ yakmak murat etse ateşsiz de yakar, ateşe yaktırmadığı da vâkidir. Fakat gayesi şöyle ki ateşi dünyada yakmak için vazetmiş, âdetin muktezası olmuş bir sebeptir. Böyle nezaketi vardır. Bu sirayet tâbirinden şöyle tabir edilse daha sezadır şöyle ki: Mâlûl olan kimselerdeki illetin bir mislini vacibütealânın idaresi taalluk ettiği anda o illet salim olan kimsede dahi tahakkuk eder. İlet atlayıcı değildir. Zira kendisinin iradesi yoktur. Gelemez, gider. Vâkra etibbımız sirayet hakkında bazı şeyler söyledirler. Benim diyeceğim mânaya yakın bir mânayı murat ettiler. Vacibtealânın iradesi taallûk ederse o salim kimsede mâlûl olan kimselerdeki illeti halk eder. Bir zaman bir lâtife geçti. Onu Meclisi âlinize arzedersem mesele daha ziyade tavazzuh eder. Hadiste buyrulur. Bir adamın hayvanatı hasta olsa, hayvanatı hasta olan kimse, sürüsünü hayvanatı salim olan kimsenin sürüsü üzerine götürmesin mealinde bir hâdis vardır.

Demek hayvanat beyinde bile esbabı tahaffüziyeye riayeti şer'i şerif emrediyorlar. Bir tarafta bir müftiye misafir idim. Dainiz. Bir çoban geldi, fetva danıştı. Müftü olmadığın daniz gösterdiler. Hoca efendi söylesin dediler. Dedi ki: Benim bir sürü koyunum vardı, komşum bir sürü koyun getirdi, meğer illetli imiş, vakıf değilim, o illet bizim koyunlarda da hâsıl oldu. Benim hayvanatım harab oldular, benim hayvanatımı o koyun sahibine tazmin ettirmek istiyorum. Hakkı tazminim var mıdır dedi. Dainiz hayır dedim. Kitaplar şöyle yırtılı idi. O çoban bana dedi: Hoca efendi bu musafırların hepsini sen okur musun? ben de yarısını okudum, yarısını okudum dedim. Öyle ise fetvaya nasıl cesaret ettin? dedi. Baktım çoban kani olmadı. Biz bitabi sükût ettik. Müftü Efendi geldi. Ona dedim ki sizin çobanımız bile benim vekâletime razı olmadı. Mesele tabiidir ki, o illetin gelip gitmesi bir emri manevi. Harice görülmez ki. Müftü Efendi ferdaya tâlik etti. Mesele şer'iyeye bula-

maz ki zıman lâzımgelir desin, çoban ferdası gün geldiğinde tazmin lâzım gelmiyor cevabını aldı. Dedi ki bu softanın dediğine kani olacaktım. Beni iki gündür alkoydun. Bukadar masrafa sebeb oldun. Onu kim verecek müftü Efendi?

Şunu arz etmek isterim ki esbabı tahaffüziye meşrudur. Fakat tevehhüme de tenezzül etmemeliyiz. Hastalık tekessür etmiş kazalar, nahiyeler varsa orada kanunun tatbikında beis yoktur. Olmayan yerlere teşmil edilirse, ihvanı kiramın buyurduğu gibi, her yerde tabib bulunamamak mahzurundan başka ahaliye ağır gelir. Malûm ya biz buraya ahalinin hissiyatını okşamak için geldik. Onlara mülâyim kavanin tanzim için. Onları her yerde istemediği kanun ile cebredecek olursak zannederim memnun olmazlar. Mâruza-tım bundan ibarettir.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Efendim Hulûsi Efendi buyurdular ki; ötedenberi Kastamonu vilâyeti freğinin mebzuliyeti ile müstehir bir yerdir...

DOKTOR SUAD B. (Kastamonu) — Başka yerler daha fena bir hale gelmiştir.

OPERATÖR EMİN B. (Devamla) — Hoca Efendi dediler ki bu gibi, Kastamonu gibi yerlerde bu kanunun tatbiki doğru olabiliyor, fakat bizim memleketimizde hiç buna lüzum yoktur. Bendeniz şu kürsüden ilân ederim ki, Konya'da Kastamonu ve Bolu'dan ziyade frengi vardır. Bursa'da Kastamonu'dan ve Bolu'dan fazla frengi vardır. Fakat bugün ne Bursa'da ve ne Konya'da frengi teşkilâtı yoktur. Efendiler bugün Sıhhiye bütçesi umumî bütçemizin de yüzde yarısı ninpetinde olursa hangi teşkilâtı yapabiliriz rica ederim? En mühim itirazlarda bulunan Hulûsi Efendi evvelâ ırzdan namustan bahsettiler. Bendeniz de en can alacak noktalardan bahsedeceğim. Evet efendiler; hiç şüphe yoktur ki, bütün mukaddesat içinde ırzdan, namustan başka mukaddes bir şey yoktur. Fakat bunu zannederim yanlış telakki etmişler. Bu kürsüde Mustafa Sabri Efendi gayet iyi bir mütalâada bulundular. Dediler ki, erkeklerin ve seyyibe kadınların muayenesi doğrudur. Filhakika fen noktai nazarından çok iyi bir mütalâa dermeyan ettiler. Kızların muayenesine lüzum yoktur dediler. Halbuki, efendiler.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Bendeniz yoktur demedim. Fiilen ahalinin muarazasından dolayı.

EMİN B. (Ergani) — Onun işine çok iyi gelir kızların muayenesi.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Bir kere efendim; Sıhhiye Vekâleti ahvali içtimaiyemizi nazarı itibare alarak bakirelerle seyyibelerin muayenesini tefrik etmiştir. Efendiler bu mesele uzun boylu gürültüleri mucip olmuştur. Bugün hiç bir bakirenin aksanı mesturesi muayene edilmez. Muayene edilecek kısım gayet mahduttur. Buna

dair kati emir verilmiştir. Boynundaki bezlere bakılacak, bir de doktor ağzını açtırarak boğazına bakacak, bir de dirseklere bakacak. Mesele bundan ibarettir. Niçin bunu bu kadar gürültüye boğuyoruz?

EMİN B. (Ergani) — Daha ne kaldı Emin Bey? Bizim orada, üç dört vilâyetimizde kadınlar çarşıya bile çıkmaz, pazara bile gitmez. Bu Ankara'da icra ediliyor, bizim oralarda icra olunmaz.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Size cevap vereyim. Bize para verirsiniz, kızlara mahsus tıbbiye mektebi açarız, kız doktor yetiştiririz, kadınlarımızı da muayene ettiririz.

EMİN B. (Ergani) — Çok iyi. Zaten doktorumuz da yok ya.

OPERATÖR EMİN B. (Devamla) — Şimdi efendim iş böyle olunca bugün bir hasta, kendini sağlam diye zanneden bir şahıs; frengiye musap olup olmadığını anlamak için mutlaka muayeneye tâbidir. Muayene etmeden frengili olduğunu nereden anlayacağız? Hulûsi Efendi diyor ki, bunu frengililere hasredelim. Frengi emrazı mayubedendir. Kimse demez ki, ben frengiliyim. Kendisi veremim der. Fakat frengiliyim hiç diyemez. Emrazı muayyebeden olduğu için, bittabi bir takım vesileler aranacak ve bu suretle bunlar muayeneye tâbi tutulacaktır.

ALİ RIZA Ef. (Batum) — Beyefendi Hazretleri! memleketimizde bir frengili şahsı görmedim. Batumda işitilmemiştir ve kaza ahalisince de böyledir. Hatta bir çok yerlerde böyle olduğu gibi dairei intihabiyemde doktor olmayan mahallerde kocaya gidecek bir kızı doktora muayene ettireceğiz deseler o doktoru öldürürler.

OPERATÖR EMİN B. (Devamla) — Efendim maksat ırkımızı tahripten vıkayadır. Frengi memleketimizde pek büyük belâdır. Böyle hayalâta kapılıpta esası terk etmeyelim. Demin arzedtiğim gibi frengilileri birer vesile ile meydana çıkarıp onları tedavi lâzımdır. Şimdi bu nasıl olur? Bu da iki türlü olur. Birisi bilvasıta, diğeri bilâ vasıta. Bilâ vasıta olanı Bolu'da, Kastamonu'da yapıldığı gibi memleketin her tarafında frengi teşkilâtı yapılır, her köyde, her şehirde ahali yegân yegân muayene olunur. Hasta olanların isminin hizasına işaret olunur ve frengililer bu suretle meydana çıkar. Bu doğrudan doğruya yapılan muayene usulleridir. Sonra bilvasıta olan muayeneler vardır. Bilvasıta olan muayene tehhül vesilesiyle yapılacak muayenelerdir. Şimdi bu hususu iki misal ile izah edeceğim: Harbi umumbî esnasında bilirsiniz ki, memleketin her tarafında vesika usulü ile ekme veriliyordu. Bursa'da çiçek hastalığı zühur etti. Her kesi aşlamak lâzım, ilân ediyoruz: Efendiler çiçek var, geliniz aşlanınız diyoruz. aşı bedeva, her şey bedeva, hiç kimse gelmiyor.

Bunun üzerine aşı yaptırmayanlar vesika alamıyacaktır diye ilân ettik, vesika vermedik, o sayede iki ay zarfında üç yüz bin kişi aşıladık. Keza aynı usul İstanbul'da da tatbik olundu. Tifo, ve kolera için kendisini aşlatılmayana ekme vesikası verilmedi, her kes aç kalmamak için geldi, kendisi aşılandı. İşte şimdi talep olunan bu meselede, berayı tehhül hâkime izin almağa gelecek olanlar aynı zamanda tabibe kendisini muayene ettirir, kırk senelik bir hayat için gelir kırk yılda bir defa muayene olunur. Neden bunu bu kadar çok görüyorsunuz? Esaslı noktalarını arzettim.

REİS — Efendim; söz alan beş zat vardır. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsınlar. Müzakere kâfi görüldü.

HULÛSÎ Ef. (Yozgad) — Söz isterim Reis Bey. Nizamname bana hak veriyor. Bana mütaallik söz söyledi. Cevap vermek hakkımdır. Cevap vereceğim. Söz söylemeğe hakkım vardır. Bana tariz etti.

REİS — Efendim; söz seylemek lâzımgelse sizden evvel altı zat var cevap vermek istiyor.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Tariz etmedim.

HULÛSÎ Ef. (Yozgad) — Anlamadı diyorsunuz.

OPERATÖR EMİN B. (Devamla) — Tariz yoktur. Ne tarizi efendim?

HULÛSÎ Ef. (Yozgad) — Sen benim sözümü anlamadın öyle ise.

Riyaseti Celileye

Beşinci maddenin berveği âti tadilini teklif eylerim.

27 Kânunuevvel 1336

Yozgad Mebusu
Süleyman Sırrı

MADDE — Tabip ve tabibe bulunan yerlerde tehhül edecek erkek ve kadınların kablet-tehhül kendilerini muayene ettirmeleri ve tabibe bulunmayan mahallerde yalnız erkeklerin muayeneleri ve inzıbatı sihhiyi temin için alacak raporların mahalli Hükümet ve belediye etibbasına ibraz edilerek kaydedtirilmesi mecburidir.

Riyaseti Celileye

Beşinci maddenin berveği zir tadilini teklif eyleriz.

Erzurum
Salih

Mersin
Yusuf Ziya

MADDE — Belediye ve askeriye tabibi bulunan bilûmum şehir ve kasabalarda ierayı tababete mezun ettibbanın mecburiyeti müsterekesiyle bilcümle erkeklerin umumî ve meccani frengi muayenesi yapılacak, frengililer mecburi tedaviye tâbi tutulacaktır. Frengiye musap erkeklerin

aileleri de muayene edilecektir.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Şimdi efendim; en ziyade itiraz olunan nokta bakireler meselesidir. Bakire hakkında bir kayıt koruz, bakirelerin yalnız boyun ve boğazlarına bakılacak diriz.

BİR MEBUS B. — Burnunu bile göremezsiniz doktorlar!

OSMAN FEVZİ Ef. (Erzincan) — Ne için hakkı kelâmı her vakit ketmediyorsun? Kaç defa söz istedim. Vermedin.

REİS — Rica ederim. Heyet kâfi gördü. Ben ne yaparım.

(Mersin Mebusu Yusuf Ziya Beyin takriri tekrar okundu).

REİS — Bu takriri nazarı mütalaya alanlar lütfen el kaldırsın. (Bir daha okuyunuz. Kadın var mı? Yok mu? sesleri). Bir takrir dört defa okundu. Rica ederim iyi dinleyiniz. (Takrir tekrar okundu).

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Teehhül edeceklerle alâkası yoktur.

REİS — Reyinizi arz ediyorum. Nazarı mütalâaya almıyanlar ellerini kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmadı.

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine
Beşinci maddenin âtideki şekilde kabulünü teklif ederim.

Teehhül edecek kadınların kabileler ve erkeklerin dahi tabip tarafından muayenesiyle rapor almaları mecburidir.

26 Kânunuevvel 1336

Erzurum Mebusu
Hüseyin Avni

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Kabileler yalnız tabii olarak gelen bir çocuğu karşılayabilir. Frengi ve sıtma nedir, onu bilemez. Onlar muayeneye mezun değildir. Bilemezler. İsterse-niz kabul ediniz.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Malûm-âlileri hoca efendi hazretleri de buyurdular ki, ahalinin taassubu vardır, doktora kendisini göstermez. Bu basit bir takım mesailden ibarettir. Frenginin tabiidir ki, alâimi vardır. Bunu kabilelere talim ettirirler. Memleketimiz bu hususta bir derece ileri gidinceye kadar böyle idare etmekten başka çare yoktur.

HAMDİ NAMIK B. (İzmit) — Kabile yoktur, maalesef her yerde olamaz ki.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Mütahasırs olmıyan her tabip bile anlayamaz, nerede kaldı ki, kabileler? Hiç olmazsa böyle daha iyidir. Varsın millet mahvolsun.

HAMDİ NAMIK B. (Devamla) — Var efendim, her yerde var.

REİS — Takriri bir daha okuyorum. Reyinize arz edeceğim. Bu takriri kabul etmiyenler

el kaldırsın. Kabul edilmedi. Niğde mebusu Mustafa Hilmi Efendinin takriri:

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Teehhül edeceklerin izinname istihsali hengâmında hâkim şüphe eylediklerini muayeneye havale eder ve teehhül raporları da resmi kabile ve tabip taraflarından verilebilir yolunda beşinci maddenin tadilini teklif ederim.

Niğde Mebusu
Hilmi

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Niğde) — Efendim, bu beşinci maddenin tadilini şu yolda teklif ediyorum. Şöyle ki, hâkim şüphe ettiğini muayeneye havale eder.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Şu halde hâkim doktor oluyor.

FEYZİ Ef. (Malatya) — Bu da Hulûsi efendinin sözüne benziyor.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Devamla) — Efendiler, her şeyin resmi fazla olduğu halde izinnamelelerin hâlâ iki kuruş harçla ita edilmesi esbabı teemmül ve tefekkür edilirse izinnamelelerin halka suhuletle verilmesinde bir sebep olduğu ve onun da tahriri nüfusa müstenit bulunduğu anlaşılır. Balkan harbinde, Seferberlikte bir takım kadınlar bu gibi muayene yüzünden veyahut zevçlerinin kaybolarak gelmemeleri yüzünden izinname almada kocaya gitmişlerdir. Bundan dolayı nüfus kaydına pek çok noksanlık âriz olmuştur.

Şu noksanlığın telâfisi için iki kuruş harç ile izinname verilir. Bu böyle olduğu halde muayene için her tabip her muayenesinde iki liradan elli liraya kadar para alıyor. Bunu ispata hazırım (Doğru sesleri) Efendiler hâkimlik yaptım.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — İspata âmade olduğunuz halde Sıhhiye Vekâletine bunu bir sual takririyle bildirmedığınızden büyük bir fenalık etmiş oluyorsunuz.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Devamla) — Ben-deniz bu hale burada muttali olmuş değilim. Memlekette muttali oldum. Sonra efendiler bazı doktorlar vardır ki, muayeneye gelen birisine ailen-de frengi olmadığına bir yemin et te sana rapor vereyim diyor ve elinden bir lira alıp izinname veriyor ve bilâ muayene veriyor. Sonra efendim daha ağığımı söyliyeceğim. Bugün Sıhhiye muayenesinde yani izinname istihsal etmek için müracaat eden bir kadının muayenesi esnasında, Meclisi Umumî için tahsis edilmiş bir odada bir doktor - ismini söylemeyeceğim, çünkü resmen müspet mesele - kadını muayene ediyor, kocası bu esnada kapının önünde ağlıyordu. Ne ağlıyorsun diye sorduğumuzda; bakınız efendi! doktor nasıl muayene ediyor dedi. Birde baktım ki, kadının ayakları yukarı kalkmış öyle muayene ediyor. (Kahrolsun öyle alçak doktorlar sesleri) Her doktor Meclisimizdeki doktorlar gibi temiz kalbe malik olsa hepsi muayene edilsin. Fakat hal-

kın seviyesi hepsi bir değildir. Doktorların hepsinin ahlâkı da bir değildir. Ondan dolayı mahalle heyeti ihtiyariyesinin vermiş olduğu ilmühaberle iktifa edelim. Memleket halkının afif ve namuskâr olup olmadığını iyi bilirler; bu ileli emrazdan masundur diye mahalle heyeti ihtiyariyesi işaret vermeli, böyle işareti olmıyanları hâkim doktora havale etsin. Afif ve nezih olan kadınlarmız muayeneye tâbi olmasın.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bir ip ucu da heyeti ihtiyariyeye verelim.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Devamla) — Heyeti ihtiyariye ilelden masun değildir derse doktor bunları muayene etsin. Andan dolayı bendeniz bu tavriri verdim. Şüpheli edilenlerin muayeneye tâbi tutulması tarzında tadilini teklif ediyorum. Kabul edip etmemek size aittir.

REİS — Hilmi efendi tavrirlerini izah ettiler. Bir daha okuyorum. Bu tavriri nazarı mütalâaya alanlar el kaldırsın. Nazarı mütalâaya alınmadı.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — En doğrusu kadınlarmın muayenesinden sarfı nazar etmelidir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Kadınlarmın

muayenesinden sarfı nazar edilmelidir. Bendenize de bu böyledir.

Tunalı Hilmi Beyin tavriri:

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Şer'îye, Adliye, ve Sıhhiye Encümenlerince üçer âza intihap edilerek beşinci maddenin ilmi bir esasa tahviline gayret edilmesi zımında müzakeratın tehirini teklif ederim.

**Bolu Mebusu
Tunalı Hilmi**

REİS — Bu maddenin müzakeresini üç encümene havale edelim diyor (Gürültüler) (Ret kabul sadaları) Bu tavriri nazarı itibara alanlar el kaldırsın.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Ne oldu efendim, izah edilmeyince nasıl olur? Hakkım değil mi? Müsaade buyurun izah edeyim.

REİS — Bu maddeye, Şer'îye, Adliye, Sıhhiye Encümenlerinden intihap edilen âzalardan müntehap bir komisyonca bir şekli mâkûl verilmesi için havalesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

(Saat üçte otuz tatil olmuştur.)

Dear Sir,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the above mentioned matter.

I am sorry to hear that you are not satisfied with the result of the investigation.

I have been unable to find any further information regarding the same.

I am sure that you will understand the reasons for this.

Very respectfully,
Your obedient servant,

